

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 19.9.2007
COM(2007) 531 végleges

2007/0198 (COD)

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

**a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó
hálózati hozzáférési feltételekről szóló 1228/2003/EK rendelet módosításáról**

(előterjesztő: a Bizottság)

{SEC(2007) 1179}

{SEC(2007) 1180}

INDOKOLÁS

A villamos energia és a földgáz Európa jólétének központi tényezője. Versenyen alapuló és hatékony európai villamosenergia- és földgázpiac hiányában Európa polgárai aránytalanul magas árat fognak fizetni e szolgáltatásokért, amelyek legalapvetőbb napi szükségleteik közé tartoznak. A villamosenergia- és földgázpiac Európa versenyképességének is alapvető fontosságú eleme, mivel az energia fontos nyersanyag az európai ipar számára.

A versenyen alapuló és hatékony villamosenergia- és földgázpiac ezenkívül előfeltétele annak is, hogy az éghajlatváltozás problémáját leküzdhessük. Jól működő piac szükséges egy valóban működő kibocsátáskereskedelmi rendszer kialakításához és olyan megújulóenergia-ipar megteremtéséhez, amely meg tud felelni az Európai Tanács által jóváhagyott nagyratörő feladatnak, hogy 2020-ban az EU energiahordozó-összetételének 20%-át megújuló energiaforrások képezzék.

Végezetül az EU-szintű, versenyen alapuló villamosenergia- és földgázpiac döntő fontosságú Európa ellátásbiztonságának megteremtésében, hiszen csakis egy ilyen piac ad megfelelő jelzéseket a beruházásról, kínál tisztességes feltételeken alapuló hálózati hozzáférést a lehetséges beruházók számára, és nyújt valódi és hatékony ösztönzőket mind a hálózatüzemeltetőknek, mind az energiatermelőknek az elkövetkező két évtizedben EU szinten szükségessé váló több milliárd eurónyi beruházáshoz.

A villamosenergia-és földgázpiac liberalizációs folyamata mintegy 10 éve kezdődött. E tíz év során sok európai polgár élvezhette a nagyobb választék és erősebb verseny, valamint a jobb szolgáltatás és az ellátásbiztonság előnyeit. A Bizottság és az EU energiaügyi szabályozó hatóságai által elvégzett értékelés ugyanakkor kimutatta, hogy a valódi verseny piacok létrehozásának folyamata még távolról sincs befejezve. A tapasztalat azt mutatja, hogy túl sok európai polgár és vállalkozás nem rendelkezik a szolgáltató megválasztásának valódi lehetőségével. A valódi belső piac hiánya a piacnak a nemzeti határok mentén való szétszabdaltságában, a magas fokú vertikális integrációban és az erős piaci koncentrációban gyökerezik.

A jelenlegi villamosenergia- és földgáz-irányelv 2003 júliusi hatálybalépése óta a Bizottság szüntelenül nyomon követte azok végrehajtását és a piacra gyakorolt hatásukat, illetve az összes érdekelt féllel rendszeres kapcsolatot tartott fent. A Bizottság minden évben értékelő jelentést adott ki a belső villamosenergia- és földgázpiac végrehajtásáról. A Bizottság szervezésében a firenzei villamosenergia-szabályozási és a madridi gázszabályozási fórumok rendszeres találkozókra adtak alkalmat minisztériumok, országos szabályozó hatóságok, a Bizottság, átviteli és szállítási rendszerüzemeltetők, szolgáltatók, kereskedők, fogyasztók, szakszervezetek, rendszerhasználók és villamosenergia-tőzsdék között.

2005 végén a Hampton Court-i Európai Tanács valódi európai energiapolitika létrehozására szólított föl. E felhívásra a Bizottság 2006. március 8-án közzétette a közös, összefüggő európai energiapolitika létrehozásáról szóló zöld könyvet. A nyilvános konzultáció 1 680 hozzászólást eredményezett. A Bizottság már 2005-ben vizsgálatot indított a földgáz- és villamosenergia-piacokon kialakult verseny helyzetéről. Az energiaágazati vizsgálat a fogyasztóknak és az ágazatba újonnan belépő vállalkozásoknak a földgáz-és a villamos energia nagykereskedelmi piacainak fejlődését és a korlátozott fogyasztói választékot illető aggályai miatt indult. A Bizottság az ágazati vizsgálat zárójelentését 2007. január 10-én

fogadta el egy átfogó intézkedéscsomaggal együtt, amelyben új energiapolitikát javasolt Európa számára.

A Bizottság 2007. január 10-ei „Európai energiapolitika” című közleménye¹ kiemelte a belső villamosenergia- és földgázpiac létrehozásának fontosságát. A közleményt a belső piacról szóló átfogó jelentés, az ágazati vizsgálat zárójelentése és a nemzeti villamosenergia- és földgázpiacok helyzetét részletesen értékelő országjelentések támasztották alá. Ezzel egyidőben a Bizottság hatásvizsgálatot folytatott a belső földgáz- és villamosenergia-piac létrehozásával kapcsolatos cselekvési lehetőségek értékelésére. A hatásvizsgálat részeként az érdekelt felekkel konzultációra került sor. Összesen 339 kitöltött kérdőív érkezett 19 ország szervezeteitől. Ezenkívül 73 kérdőív érkezett olyan szervezetektől, amelyek nem kapcsolódnak egyetlen meghatározott országhoz sem. Ezen felül 56 érdekelt féllel – főleg vállalkozásokkal, amelyek vagyoni eszközeik szétválasztása vagy az átláthatósági követelmények megnövekedése miatt érintve lehetnek – megbeszélésre került sor.

Az Európai Tanács 2007-es tavaszi ülésén felhívta a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot további intézkedésekre, úgymint:

- a szolgáltatási és termelési tevékenységek tényleges szétválasztása a hálózati üzemeltetéstől;
- a nemzeti energiügyi szabályozó hatóságok hatáskörei összehangolásának folytatása és e hatóságok függetlenségének erősítése;
- független mechanizmus létrehozása a nemzeti szabályozó hatóságok közötti együttműködéshez;
- a hálózatok és rendszerek üzemeltetésének összehangolását, a rendszerbiztonságot, a határokon átnyúló kereskedést és a rendszerműködést javító mechanizmus létrehozása az átviteli illetve szállítási rendszerüzemeltetők számára; és
- az energiapiaci műveletek nagyobb átláthatósága.

Az Európai Tanács kiemelte azt is, hogy az ellátás biztonságát a tagállami szolidaritás szellemében kell erősíteni.

A, földgáz és a villamos energia belső piacának jövőbeni lehetőségeiről szóló, 2007. július 10-i állásfoglalásában az Európai Parlament határozott politikai támogatását fejezte ki a közös energiapolitikát illetően tekintettel arra, hogy az átviteli/szállítási tulajdon „szétválasztása a leghatékonyabb eszköze az infrastrukturális befektetések megkülönböztetés-mentes előmozdításának, az új szereplők számára a hálózatokhoz való méltányos hozzáférésnek, és a piacon az átláthatóság biztosítása számára”. A Parlament mindazonáltal kiemelte, hogy egyéb intézkedésekre is szükség lesz, és hogy a villamosenergia- és a földgázpiac közötti eltérések eltérő végrehajtási intézkedéseket tehetnek szükségessé. A Parlament szintén sürgette „a nemzeti szabályozók együttműködésének uniós szintű, EU-s szervezeten keresztül történő fokozására irányul, s a határokon átnyúló ügyek szabályozásához való európaibb megközelítés előmozdítójának tekinthető”.

¹ COM(2007) 1.

Az Európai Energiaipari Szabályozók Tanácsa (CEER) üdvözölte a Bizottság 2007. január 10-i közleményét és nyomatékosan helyeselte az egységes energiapiacot ismét napirendre tűző, új európai jogszabályozás létrehozására tett felszólítást. 2007. június 6-án az európai energiaügyi szabályozó hatóságok egy hat irományból álló irat-sorozatot tettek közzé az új európai jogszabályok főbb kérdéseiről. Különösen támogatták a hatósági felügyelet tagállami, illetve EU-szintű megerősítésére és az átviteli/szállító hálózatok tényleges szétválasztására vonatkozó bizottsági javaslatokat. A szabályozó hatóságok ajánlásukban világosan kifejezték, hogy az energiaszállítás tulajdonjogi szétválasztása kell, hogy az új EU-jogszabályozásnak elviekben a modelt szolgáltatassa, és azt mind a villamos energiára mind a földgázra alkalmazni kell.

A Bizottság teljes mértékben figyelembe vette ezeket az elemeket, amikor a lentebb bemutatott jelen javaslatokat megfogalmazta.

1. A HÁLÓZATI ÜZEMELTETÉS TÉNYLEGES SZÉTVÁLASZTÁSA A SZOLGÁLTATÁSI ÉS TERMELÉSI TEVÉKENYSÉGEKTŐL

1.1. A meglévő szétválasztási rendelkezések nem elégségesek a piac megfelelő működésének biztosításához

A meglévő jogszabályozás megkívánja, hogy a hálózat üzemeltetése jogilag és funkcionálisan el legyen választva a szolgáltatási és áramfejlesztői, illetve a termelői tevékenységtől. A tagállamok különféle szervezeti struktúrák alkalmazásával feleltek meg ennek a követelménynek. Több tagállam teljesen elkülönített rendszerüzemeltető társaságot hozott létre, míg mások egy integrált társaságon belül jogi személyt hoztak létre. A jogi és funkcionális szétválasztás a villamos energia és földgáz versenypiacának kialakulását számos tagállamban elősegítette.

Mindazonáltal a tapasztalat azt mutatja, hogy ha az átviteli/szállítási rendszerüzemeltető egy integrált társaságon belül elhelyezkedő jogi személy, akkor három problémátípus adódik.

Először, az átviteli/szállítási rendszerüzemeltető saját kapcsolt társaságait jobb elbánásban részesítheti, mint a versenytársakat. Az integrált társaságok a hálózati eszközöket ténylegesen arra használhatják, hogy megnehezítsék a versenytársak piacra lépését. Ennek lényegi oka az, hogy a jogi és funkcionális szétválasztás nem oldja fel az integrált társaságon belül jelentkező alapvető összeférhetlenséget, miszerint a szolgáltatói és termelői érdekek célja a bevételek és a piaci részesedés maximalizálása, míg a hálózat üzemeltetője köteles megkülönböztetés-mentes hozzáférést biztosítani a versenytársaknak. E belső összeférhetlenséget szinte lehetetlen szabályozói eszközökkel ellenőrzés alatt tartani, mivel az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőt egy integrált társaságon belül lehetetlen nyomon követni rendkívül terhes és beavatkozó jellegű szabályozás nélkül.

Másodszor, a jelenlegi szétválasztási szabályok szerint nem lehet garantálni az információhoz való megkülönböztetés-mentes hozzáférést, mivel nincs hatékony eszköz annak megakadályozására, hogy az átviteli/szállítási rendszer-üzemeltető az integrált társaság szolgáltatói és termelői üzletágával bizalmas piaci információkat közöljön.

Harmadszor, az integrált társaságon belül a beruházási ösztönzők torzultan jelentkeznek. A vertikálisan integrált hálózatüzemeltetők nem érdekeltek abban, hogy a hálózatfejlesztést a piac egészének érdekeit szem előtt tartva végezzék, és ezáltal segítsék új termelők, illetve

szolgáltatók belépését a piacra; éppen ellenkezőleg belsőleg érdekeltek abban, hogy korlátozzák az új beruházást, ha ez a versenytársaknak jelentene előnyt vagy ha új riválist hozna a hagyományos szolgáltató „hazai piacára”. A vertikálisan integrált társaságok inkább hajlamosak a kapcsolt szolgáltatók szükségletei iránt elfogultságot mutatni. Az ilyen társaságok – a belső piacra nézve károsan – különösen kevés hajlamot mutatnak arra, hogy növeljék a rendszerösszekötői- illetve a gázimport-kapacitást, és ezáltal fokozzák a versenyt a hagyományos szolgáltató hazai piacán.

Összegzésképpen azok a vállalkozások, amelyek vertikálisan integráltak maradnak, belső ösztönzőkkel rendelkeznek mind arra nézve, hogy ne ruházzanak be eleget a hálózatokba (félve attól, hogy az ilyen beruházások versenytársaik gyarapodását segítenék elő saját hazai piacukon) mind arra nézve, hogy – amikor csak lehetséges – a hálózathoz való hozzáférésben elsőbbséget adjanak saját kereskedő vállalkozásaiknak. Ez hátrányosan érinti az EU versenyképességét és ellátásbiztonságát, továbbá károsan befolyásolja az éghajlatváltozással és környezetvédelemmel kapcsolatos célkitűzéseinek az elérését.

Az újabb keletű beruházási számadatok kimutatták, hogy a vertikálisan integrált társaságok például a határokon átnyúló szűk keresztmetszet kezeléséből származó bevételeiknek jelentősen kevesebbet hányadát fektették be új rendszerösszekötőkbe, mint a teljesen szétválasztott társaságok. A tényleges szétválasztás eltávolítja a tipikusan a vertikálisan integrált átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőkre jellemző torz beruházási ösztönzőket. Tehát előmozdítja az ellátásbiztonságot. A Bizottság azt észlelte, hogy az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők tényleges szétválasztása ösztönzőleg hat az átviteli/szállítási rendszerüzemeltető beruházási tevékenységére. Az érintett tagállamok infrastruktúrája következtésképpen vonzóvá vált az új beruházók számára, akik például cseppfolyósított földgáz-terminálokat építenek.

Azonkívül, a villamos energia ára is jelzi a különböző piacokon a tulajdonosi szétválasztás előnyeit: az elmúlt tíz évben a vertikálisan integrált társaságok többször emeltek árakat és magasabb árakat tartottak fenn, mint a teljesen szétválasztott társaságok.

1.2. Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők hatékonyabb szétválasztása ezért nyilvánvalóan szükséges

A konkrét javaslat e tekintetben világossá teszi, hogy a Bizottság által előnyben részesített megoldás a tulajdonjogi szétválasztás marad. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a tagállamok kötelesek megakadályozni, hogy ugyanazon személy vagy személyek ellenőrzést gyakoroljanak egy szolgáltató vállalkozás fölött, és emellett egy hálózati rendszerüzemeltetőben vagy hálózati rendszerben is részesedésük legyen, illetőleg afelett bármilyen jogot gyakoroljanak. Ez a rendelkezés fordítva is érvényes, vagyis aki hálózati rendszerüzemeltető felett ellenőrzést gyakorol, nem bírhat szolgáltató vállalkozásbeli részesedéssel, illetőleg nem gyakorolhat semmilyen jogot ilyen vállalkozás felett.

Ez a megoldás olyan helyzetet alakít ki, amelyben ugyanaz a személy, például egy nyugdíjalap, meghatározó befolyást nem biztosító, kisebbségi tőkerészesedéssel rendelkezik. Mindazonáltal egy ilyen kisebbségi részvényes nem rendelkezhet mindkét vállalkozásban vétőjoggal, sem elnökségi tagot nem nevezhet ki; továbbá senki nem lehet tagja mindkét vállalkozás elnökségének. Ez a megoldás, azaz az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők és a szolgáltató vállalkozások közötti világos tulajdonjogi elválasztás a leghatékonyabb és legszilárdabb módja az átviteli/szállítási hálózat tényleges szétválasztásának, és ennél fogva a belső összeférhetetlenség feloldásának is.

E megoldás végrehajtása érdekében a tagállamok a következő – a vertikálisan integrált társaságok részvényeseinek érdekeit teljes mértékben megóvó - intézkedéseket választhatják. A vertikálisan integrált társaság részvényeit meg lehet osztani egyrészt a hálózati rendszert tulajdonában tartó vállalat, másrészt a szolgáltató vállalat között. Később ezeket a részvényeket a korábban vertikálisan integrált társaság részvényeseinek át lehet adni.

Noha a Bizottság úgy véli, hogy az előnyben részesítendő megoldási lehetőség a tulajdonosi szétválasztás marad, mégis alternatívát biztosít azon tagállamoknak, amelyek nem ezt az utat választják. Szükséges mindazonáltal, hogy ez utóbbi megoldás ugyanúgy garantálja a hálózati fellépés függetlenségét, és ugyanolyan szinten ösztönözze a versenytársaknak is előnyös hálózati beruházást. A „független rendszerüzemeltető” néven ismert megoldási lehetőség eltérés az alapmegközelítést jelentő tulajdonjogi elválasztástól. E megoldás lehetővé teszi, hogy a vertikálisan integrált társaságok megtartsák a hálózati vagyontulajdonjogát, de megköveteli, hogy az energiaszállítási hálózatot magát egy független rendszerüzemeltető irányítsa, azaz egy a vertikálisan integrált társaságoktól teljesen különálló vállalkozás vagy személy lássa el az összes hálózatüzemeltetési funkciót. Ezen túlmenően szabályozást és állandó szabályozói nyomon követést kell létrehozni annak biztosítására, hogy az üzemeltető független maradjon és a vertikálisan integrált társaságoktól valóban függetlenül lépjen fel.

Bizonyos esetekben a vertikálisan integrált energiátársaságok arra kényszerülhetnek, hogy bizonyos vagyoni eszközeiket – nevezetesen az energiaszállítási hálózatot – eladják, vagy hogy az ilyen vagyoni eszközök kezelését harmadik félnek adják át annak érdekében, hogy a javasolt követelményeknek megfeleljenek. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy a javasolt megoldásnak nincs alternatívája, ha biztosítani kívánjuk az átviteli/szállítási rendszerüzemeltető teljes függetlenségét.

A két megoldási lehetőség egyformán vonatkozik a villamosenergia- és a földgáz-ágazatra. Noha a Bizottság elismeri, hogy a tulajdonjogi elválasztás általában véve előrehaladottabb az EU villamosenergia-ágazatában, mégsem talált olyan meggyőző érvet, amely indokolná a két ágazat eltérő kezelését. Így mindkét ágazatra egyformán igaz, hogy a szolgáltatói és termelői tevékenységek alapvetően összeférhetetlenek a hálózati üzemeltetéssel és fejlesztéssel. Ráadásul nem a hálózat tulajdonjogában, hanem egy szilárd fogyasztói kör meglétében rejlik annak kulcsa, hogy az upstream-földgáztermelőkkel hosszú távú beszállítói megállapodások jöjjenek létre. Az EU kétségtelenül rendkívül vonzó gázszolgáltatói piac marad a gázbeszerző vállalatok tulajdoni szerkezetétől függetlenül, e vállalatok pedig egyenlőként versenghetnek a földgázért, amint valóban szét lesznek választva. A Bizottság egyébként elismeri, hogy a földgáz szállítása – a villamos energiáéval ellentétben – a gázmolekuláknak a vezetékeken keresztül történő fizikai mozgását jelenti. A szállításrendszer-üzemeltető következképpen nagyobb fokú ellenőrzést gyakorol az áramlás iránya és a rendszerben lévő kapacitás felhasználása felett. Ez azt jelenti, hogy a földgázhálózat hatékony szétválasztása legalább annyira fontos, mint a villamosenergia-hálózaté.

Mindazonáltal azzal a céllal, hogy a szolgáltató és termelő vállalatokat új energiaipari infrastruktúrákba való beruházásra bátorítsa, e javaslat – új infrastruktúrák kiépítése esetén – magában foglalja a tulajdonjogi elválasztás szabályaitól való átmeneti eltérés lehetőségét. Ezen eltérést egyedi alapon, az új beruházás gazdasági jellemzőinek, a belső piac célkitűzéseinek és az ellátásbiztonság feladatának figyelembe vételével fogják alkalmazni.

Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 295. cikkével összhangban a javaslat egyformán vonatkozik a köz- és a magántulajdonban álló társaságokra. Ez azt jelenti, hogy tekintet nélkül köz- vagy magánjellegére, nem lesz olyan személy vagy személyek olyan csoportja, amely

egyedül vagy együttesen befolyást gyakorolhatna akár a hálózatirendszert üzemeltető- akár a szolgáltató illetve termelő vállalatok elnökségeinek összetételére, szavazási vagy döntéshozatali eljárására. Ezzel még akkor is biztosítva van a köztulajdonban lévő hálózati rendszerüzemeltető függetlensége, ha a szolgáltatói és a termelői tevékenységek köztulajdonban állnak; ezek a javaslatok mindazonáltal nem kívánják meg, hogy az állami tulajdonban lévő társaságok eladják a hálózatukat egy magánkézben lévő vállalatnak. E követelménynek való megfelelés érdekében, bármelyik köztestület vagy az állam átruházhatja (a „befolyást” biztosító) jogait egy másik köz- vagy magántulajdonban lévő jogi személyre. Fontos, hogy minden esetben, amikor szétválasztásra kerül sor, a kérdéses tagállam bizonyítsa az eredmények valós gyakorlati hatékonyságát és azt, hogy a vállalatok egymástól teljesen külön működnek, ezáltal egyenlő feltételeket biztosítva az Unió egész területén.

Végezetül a szállítási hálózatok tulajdonjogi szétválasztására vonatkozó rendelkezések nem vonatkoznak azon tagállamokra, amelyeknek nincs földgáz- vagy villamosenergia-szállítási hálózata, csak elosztó hálózata.

1.3. A harmadik országokkal kapcsolatos szempontok

Ez a javaslat megkívánja a hálózati rendszerüzemeltetők, valamint a szolgáltatói és termelői tevékenységek tényleges szétválasztását nemcsak tagállami szinten, hanem az EU teljes területén. Ez pontosan azt jelenti, hogy egyetlen, az EU területén működő szolgáltató vagy termelő társaság sem tarthat a tulajdonában vagy üzemeltethet szállítási hálózatot az EU egyetlen tagállamában sem. Ez a követelmény egyaránt vonatkozik az uniós és a nem uniós vállalatokra.

A csomag tartalmaz biztonsági intézkedéseket annak biztosítására, hogy abban az esetben, ha harmadik országok társaságai jelentős tőkerészesedést vagy éppen ellenőrzést kívánnak szerezni egy uniós hálózat fölött, bizonyíthatóan és egyértelműen eleget tegyenek ugyanazon szétválasztási követelményeknek, mint az uniós társaságok. A Bizottság közbeléphet, ha egy felvásárló nem képes bizonyítani mind közvetlen mind közvetett függetlenségét a szolgáltatói és termelői tevékenységektől.

Továbbá a jól működő piacok és hálózatok elengedhetetlenül fontosak a gazdaság versenyképességéhez és a polgárok jólétéhez. A jelenlegi javaslat célja az, hogy előmozdítsa a versenyt az európai energiapiacokon és hogy segítse ezeknek a piacoknak a megfelelő működését. Ennek fényében sürgető annak biztosítása, hogy – a Közösség nemzetközi kötelezettségeinek sérelme nélkül – minden, az európai energiapiacokon működő gazdasági szereplő tiszteletben tartsa a piaci befektetői elveket és azokkal összhangban járjon fel. Ezért a Bizottság javasolja annak követelménnyé tételét, hogy harmadik országokbeli személyek vagy harmadik országok csak akkor szerezhessenek ellenőrzést egy közösségi energiaszállítási rendszer vagy átviteli/szállítási rendszerüzemeltető felett, ha ezt egy az EU és a harmadik ország közötti egyetmény megengedi. A cél nem a harmadik országokbeli társaságok hátrányos megkülönböztetése, hanem annak garantálása, hogy azok az uniós vállalkozásokra vonatkozó szabályokkal mind szövegükben, mind szellemükben egyenértékű szabályokat kövessenek. Végezetül a Bizottság gyorsan és behatóan felül fogja vizsgálni az EU energiaügyi külpolitikáját és a munka eredményeit nyilvánosságra fogja hozni.

A szétválasztás fontos kérdésének lezárásaképpen, e hatékony szétválasztást célzó javaslatok az uniós léptékű piaci integrálódás megvalósításának szükséges és döntő lépését jelentik. E lépés végső soron elősegítheti a nemzetek felett álló átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők létrejöttét, hiszen az üzemeltetőket már nem fogja visszatartani a kölcsönös bizalmatlanság.

Ugyanakkor azonban, ha a nemzetek felett álló átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők anélkül jönnének létre, hogy függetlenségük teljes mértékben biztosítva lenne, a verseny *valószínűleg gyengülne* a kapcsolt szolgáltató és termelő vállalatok közötti *összejátszás veszélye miatt*. Hatékony szétválasztás hiányában tehát az ilyen együttműködés versenyjogi aggályokat vetne fel. E javaslatok figyelemre méltóan számos kiegészítő intézkedést is magukban foglalnak az uniós piaci integráció előmozdításának érdekében, különösen az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők közötti együttműködés javításával kapcsolatban.

2. A NEMZETI SZABÁLYOZÓ HATÓSÁGOK HATÁSKÖRÉNEK ÉS FÜGGETLENSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSE

2.1. A villamosenergia- és a földgázpiacok működését felügyelő erős nemzeti szabályozó hatóságok

A meglévő villamosenergia- és gázirányelv a tagállamoktól szabályozó hatóságok létrehozását követeli meg. Számos tagállamban a szabályozó hatóságok szilárdan megalapozott, komoly hatáskörrel és forrásokkal rendelkező testületek, amelyek képesek a megfelelő piacsabályozás biztosítására. Más tagállamokban a szabályozó hatóságokat csak újabban hozták létre, hatáskörük gyengébb vagy különböző testületek között oszlik meg. A Bizottság által elvégzett átfogó országjelentések feltárták az egységességnek ezt a hiányát és sok esetben a szabályozó hatóság gyengeségét.

A sok éve nyitott piacokkal rendelkező tagállamok, valamint más, a verseny számára megnyitott közüzemi ágazatok tapasztalata világosan mutatja, hogy a megfelelően működő piac erős szabályozó hatóságokat tesz szükségessé, különösen a hálózati infrastruktúrák használatának vonatkozásában.

Ezek azok az okok, amelyek miatt a jelen javaslat a szabályozó hatóságok hatáskörének megerősítését célozza. Először is a szabályozó hatóságok világos felhatalmazást kapnának, hogy az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökséggel és a Bizottsággal szoros összhangban európai szinten együttműködjenek az Európai Unión belüli versenyképes, biztonságos és környezetvédelmi szempontból fenntartható belső villamosenergia- és földgázpiacok, valamint a fogyasztók és szolgáltatók összeségét szolgáló tényleges piacnyitás biztosításában.

Másodszor, a Bizottság javasolja a szabályozó hatóságok piacsabályozási hatáskörének megerősítését különösen a következő területeken:

- a hálózatrendszer- és elosztórendszer-üzemeltetők megfelelésének felügyelete a harmadik felek hozzáféréseire vonatkozó szabályok, a szétválasztási kötelezettségek, a kiegyenlítőmechanizmusok, a szűk keresztmetszetek és a rendszerösszekötők kezelésének vonatkozásában;
- az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők beruházási terveinek felülvizsgálata, és annak értékelése az éves jelentésben, hogy az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők tervei milyen mértékben egyeztethetők össze az Európa egészére vonatkozó 10 éves hálózati fejlesztési tervvel; a hálózat üzembiztonságának és megbízhatóságának felügyelete és a hálózat üzembiztonsági és megbízhatósági szabályainak felülvizsgálata;
- az átláthatósági kötelezettségek felügyelete;

- a piacnyitási szint és a verseny felügyelete, és a tényleges verseny előmozdítása a versenyhatóságokkal együttműködésben; és
- a fogyasztóvédelmi intézkedések hatékonyságának biztosítása.

A villamos energia és a földgáz különbözik más kereskedelmi cikkektől, mivel mindkettő olyan termék, amelynek kereskedelméhez hálózatra van szükség és amelyet nem lehet, illetve költséges tárolni. Ez megnyitja az utat a piaci visszaélés előtt, ezért a villamosenergia- és a földgázpiacon működő vállalkozások szabályozói felügyeletét meg kell erősíteni. A szabályozó hatóságoknak ezért szükségük van a vállalatok üzemviteli döntéseivel kapcsolatos információkhoz való hozzáférésre. A javaslat szerint a társaságok kötelesek volnának olyan nyilvántartást vezetni az üzemviteli döntésekkel kapcsolatos adatokról, amely öt évig a szabályozó- és versenyhatóságok valamint a Bizottság rendelkezésére állna, így ezek a hatóságok ténylegesen ellenőrizhetnék a piaci visszaéléssel kapcsolatos állításokat. Ez korlátozni fogja a piaci visszaélés körét, növelni fogja a piacba vetett bizalmat és ezáltal ösztönözni fogja a kereskedelmet és a versenyt.

A kereskedők néhány típusának (pl. bankok) már most van ilyen kötelezettsége a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv szerint, és ezeket a piaci szereplőket nem szabad kétszeresen kötelezni. Ezért a nyilvántartásvezetési kötelezettség a pénzügyi piacokkal kapcsolatos meglévő közösségi szabályozást nem sértheti, hanem azzal összhangban kell állnia. Az energiapiaci és a pénzügyi piacok szabályozó hatóságainak együtt kell működnie annak érdekében, hogy egymás segítségével az érintett piacok fölött áttekintést nyerjenek. A nyilvántartásvezetési követelményeket megállapító iránymutatás elfogadása előtt az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökséget és az Európai Értékpapír-piaci Szabályozók Bizottságát (CESR) felkérjük arra, hogy működjenek együtt, és az iránymutatás tartalmára nézve készítsenek ajánlást a Bizottságnak.

A szabályozó hatóságok feladataik ellátása érdekében hatáskört kapnának vizsgálatok lefolytatására, a szükséges információk bekérésére és visszatartó erejű büntetések kiszabására. Arra is fel lennének kérve, hogy szabályozói funkcióik ellátása során teljes mértékben vegyék figyelembe az energiahatékonysági célkitűzéseket.

2.2. A szabályozó hatóságok bizonyítható függetlensége bizalmat ébreszt a piacokban

A szabályozó hatóságok függetlensége a jó kormányzás egyik kulcsfontosságú alapelve és a piacba vetett bizalom alapfeltétele. A meglévő jogi szabályozás arra szólítja fel a szabályozó hatóságokat, hogy a földgáz és a villamosenergia-ipar érdekeitől teljes mértékben függetlenek legyenek. Mindazonáltal nem határozza meg pontosan, hogy e függetlenségről hogyan lehet bizonyíthatóan gondoskodni, és nem garantálja a rövid távú politikai érdekektől való függetlenséget.

Ezért – miként azt az Európai Tanács 2007-es tavaszi ülésének következtetései, illetve az Európai Parlament kihangsúlyozta – a nemzeti szabályozó hatóságok függetlenségének erősítése elsőbbséget élvez.

A Bizottság javasolja, hogy a szabályozó hatóság legyen jogilag különálló és funkcióiban minden más köz- vagy magán testülettől független, hogy személyzete és döntéshozó szervezeti egysége minden piaci érdektől függetlenül járjon el, és ne kérjen és ne fogadjon el utasítást egyetlen kormányzati vagy más köz- illetve magán testülettől sem. E célból a

Bizottság javasolja, hogy a szabályozó hatóságok jogi személyiséggel, költségvetési autonómiával és megfelelő humán- és pénzügyi erőforrásokkal, illetve független irányítással legyenek felruházva.

3. FÜGGETLEN MECHANIZMUS A NEMZETI SZABÁLYOZÓ HATÓSÁGOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉHEZ ÉS DÖNTÉSHOZATALÁHOZ: AZ ENERGIASZABÁLYOZÓI EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÜGYNÖKSÉG LÉTREHOZÁSA

3.1. Az ERGEG pozitív tapasztalatát szükséges formális együttműködési struktúrává fejleszteni

Habár a belső energiapiac számottevően fejlődött, a határokon átnyúló kérdések vonatkozásában jelenleg szabályozási hézag áll fenn. E kérdés megoldása érdekében a Bizottság olyan önszabályozási fórumokat kezdeményezett, mint a Firenzei (villamos energia) és a Madridi (földgáz) fórum. E fórumok az érdekelt feleket gyűjtik össze az együttműködés erősítése érdekében.

Ezenfelül a Bizottság 2003-ban Villamosenergia- és Gázipari Szabályozó Hatóságok Európai Csoportja (ERGEG) néven létrehozott egy, a villamos energiával és a földgázzal foglalkozó tanácsadói csoportot, hogy elősegítse a konzultációt, az együttműködést és az egyeztetést egyrészt a tagállamok nemzeti szabályozó hatóságai, másrészt ez utóbbiak és a Bizottság között azzal a szándékkal, hogy a villamos energia és a földgáz belső piacát megszilárdítsa. Az ERGEG a nemzeti szabályozó hatóságok képviselőiből áll.

Az ERGEG által az utóbbi évek során elvégzett tevékenység, így a jogilag nem kötelező erejű iránymutatások kiadása és a Bizottsághoz címzett ajánlások és vélemények, nagyon pozitívan járultak hozzá a belső földgáz- és villamosenergia-piac kiteljesedéséhez. Mindazonáltal az önszabályozási fórumok kezdeményezése és az ERGEG létrehozása döntően nem mozdította előre a közös szabályok és megközelítések létrejöttét, holott a határokon átnyúló kereskedelemhez, és az első regionális piacok kialakításához, azaz végső soron az európai energiapiac megvalósításához erre volna szükség.

Az idő előrehaladtával az energiágazat összetettebbé és tagoltabbá vált, és nagyobb mértékben jelennek meg benne különböző pénzügyi érdekek. Az ERGEG keretében követett jelenlegi megközelítés – amely a gyakorlatban rendszerint azt jelenti, hogy egy megállapodás megszületéséhez 27 szabályozó hatóság és több mint 30 rendszerüzemeltető egyetértése szükséges, nem eléggé eredményes. E megközelítés egy sor nem kötelező szabályzathoz és a közös megoldásokban „fokozatos egymáshoz közelítés” útján kialakított megegyezési kísérletekhez vezetett, de nem eredményezett a nehéz kérdésekben valódi döntéseket, amelyeket most szükséges meghozni.

A jelenlegi műszaki szabályok – az ún. „hálózati kódexek” –, amelyek szerint a villamosenergia-ágazatban a vállalkozásoknak működniük kell, roppant mértékben különböznek a tagállamok között, és gyakran egyetlen tagállamon belül is. Ezeket egymáshoz folyamatosan közelíteni, majd harmonizálni kell, ha az energiapiacokat az Unión belül integrálni kívánjuk.

A Bizottság értékelte a szükséges feladatok megszervezésének különböző megoldási módjait, beleértve azt, hogy a Bizottság képes lenne-e maga végigvinni e feladatokat. E kérdések harmonizálása, éppúgy, mint az új infrastruktúrák terén haladás elérése, nem olyan feladat,

amely jellemzően a Bizottság tevékenységi körébe tartozik. A Bizottság ilyen tevékenységet voltaképpen sohasem végzett. Ez a 27 nemzeti szabályozó hatóság (NRA) egy-egy részterülethez értő szakembereinek szakértelmét és együttműködését kívánja meg: nekik kell megegyezniük a nemzeti hálózati kódexeik módosításában. A gyakorlatban csak egy, a nemzeti szabályozó hatóságokból származó testület képes katalizálni a nemzeti szabályozó hatóságok összes szükséges erőforrását, ami e kérdésekben a siker elérésének alapvető feltétele. Az ügynökség a nemzeti szabályozó hatóságokból álló Szabályozók Tanácsán keresztül mozgósíthatja e nemzeti szabályozó hatóságok személyzetét. A Bizottság nincs ebben a helyzetben.

A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a szükséges feladatokat legjobban egy elkülönült, a Bizottságtól független és rajta kívül álló testület tudná ellátni. Mind az Európai Tanács 2007. tavaszi ülészsaka, mind az Európai Parlament egy nemrégiben kiadott állásfoglalása támogatta ezt a döntést².

Ezért mérlegeltük a nemzeti szabályozó hatóságoknak egy nagyobb hatáskörrel rendelkező hálózata létrehozását. A Tanács 1/2003/EK rendelete által 2004-ben létrehozott versenyhatósági hálózat szolgáltatja a mintát. Mindazonáltal, ez szükségessé tenné, hogy a Bizottság az energiaágazatban autonóm hatáskört kapjon (jelenleg ilyen hatásköre csak a versenyjogi szabályok terén van). A nemzeti szabályozó hatóságok hatáskörét minden esetben erősíteni és harmonizálni kell.

Továbbá az Európai Központi Bank rendszerét lehetne modellként alkalmazni, azonban ennek a Szerződésben nincs jogi alapja. Világos, hogy ez a model a Szerződés módosítását igényelné.

A Bizottság ezért arra a következtetésre jutott, hogy ha egy olyan új független testületet kell létrehozni, amely lényeges döntésekkel járó javaslatokat tehet a Bizottság döntéseit illetően, és maga is hozhat egyedi, a felekre nézve kötelező szabályozói határozatokat a reá bízott részletes műszaki kérdések vonatkozásában, akkor egy ügynökség létrehozása az egyetlen megoldás.

A főbb feladatok kiegészítenék az Unió szintjén a nemzeti szabályozó hatóságok által ellátott szabályozási feladatokat. A struktúrának a nemzeti szabályozó hatóságok együttműködéséhez, a rendszerüzemeltetők közötti együttműködés felügyeletéhez és a több tagállam területén lévő infrastruktúra körében meghozandó egyedi döntéshozatalhoz kell keretet nyújtania. Ez az elemzés tükrözi a Bizottság által az európai szabályozási ügynökségek keretszabályáról szóló intézményközi megállapodás tervezetében³ meghatározott elveket, különösen a felekre jogilag kötelező egyedi határozatok elfogadására vonatkozó hatáskör tekintetében.

² Az Európai Tanács következtetésében egyetért a nemzeti szabályozó hatóságok független mechanizmusának létrehozásával az együttműködés és a fontos határokon átnyúló kérdésekben való döntéshozatal érdekében, míg a Vidal Quadras jelentés kijelenti, hogy az Európai Parlament „üdvözli a Bizottságnak azon javaslatát, amely a nemzeti szabályozók együttműködésének EU szinten való, valamely EU jogi személyen keresztül történő fokozására irányul, s a határokon átnyúló ügyek szabályozásához való európai közeledés előmozdítójának tekinthető; hangsúlyozza, hogy a Bizottságnak kulcsszerepet kell betöltenie a szabályozók függetlenségének megtartása mellett; úgy véli, hogy a szabályozóknak döntéseiket a speciálisan meghatározott technikai és kereskedelmi ügyekben úgy kell meghozniuk, hogy szükség esetén tájékozódjanak az átvitelrendszer-irányítók és egyéb érdekelték álláspontról, emellett ezen döntéseknek jogilag kötelező erővel kell bíniuk;”

³ COM(2005) 59.

A következő javaslat a Bizottság 2007. január 10-i, az európai energiapolitikáról szóló közleményében⁴ említett „ERGEG+” megoldási lehetőségéből merít.

3.2. A javasolt Energiaszabályozói Együtműködési Ügynökség főbb feladatai

Az Ügynökség európai szinten kiegészítené a nemzeti szabályozó hatóságok által nemzeti szinten ellátott szabályozási feladatokat.

- *A nemzeti szabályozó hatóságok együttműködését szolgáló keret biztosítása* A Bizottság javasolja a határokon átnyúló helyzetek kezelésének javítását. Az Ügynökség meghatározza a nemzeti szabályozó hatóságok közötti együttműködés eljárásait, különösen a több mint két tagállamot érintő információcsere és a jogkörfelosztás vonatkozásában. E keret szintén elő fogja mozdítani a nemzeti szabályozó hatóságok közötti regionális együttműködést.
- *Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők együttműködésének hatósági felügyelete.* Az Ügynökség feladata lesz a villamosenergia-átviteli rendszereket üzemeltetők európai hálózatának és a gázszállítási rendszereket üzemeltetők európai hálózatának a nyomon követése és tevékenységük felügyelete. Különösen részt vesz a hálózati munkaprogramon keresztül a legfőbb célkitűzések meghatározásában, azok 10 éves beruházási tervének a felülvizsgálatában, valamint a műszaki és piaci szabályzatok kidolgozásában. A beruházási terv felülvizsgálata nem csorbítja az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőknek a műszaki hibákért viselt, a nemzeti jogban megállapított felelősségét. A műszaki és piaci szabályzatokat illetően az Ügynökség felhatalmazást fog kapni, hogy az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőket felkérje tervezeteik módosítására, vagy arra, hogy pontosabban meghatározott kérdéseket részletesebben tárgyaljanak. Arra is fel lesz hatalmazva, hogy a Bizottságnak ajánlást tegyen az ilyen szabályzatok jogilag kötelezővé tételére, ha az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőinek önkéntes végrehajtása elégtelennek bizonyul, vagy bizonyos kérdésekben nem megfelelő. Az Ügynökség ajánlást tehet az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők tervezetének módosítására illetve javasolhatja a Bizottságnak kiegészítő rendelkezések meghozatalát. A gyakorlatban ez a mechanizmus egy építő és folyamatos párbeszéd formáját fogja öltetni az Ügynökség, az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők és a Bizottság között. Az ügynökség részvétele kulcsfontosságú lesz annak biztosításában, hogy az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők együttműködésüket hatékony és átlátható módon a belső piac érdekében folytassák.
- *Hatáskör egyedi határozat meghozatalára* A sajátos határokon átnyúló kérdések intézése végett, a Bizottság javasolja az Ügynökség egyedi határozathozatali hatáskörrel való felruházását az európai érdekű infrastruktúrális eszközök mentesítése⁵ iránti kérelmeket illetően, illetve olyan infrastruktúra szabályozási rendszere tekintetében, amely két vagy több tagállamot köt össze. Ezenkívül az Ügynökség külön műszaki kérdésekben egyedi határozatokat hozhat, ha a gáz- és a villamosenergia-irányelv alapján, vagy a komitológiai bizottsági eljárás szerint elfogadott külön iránymutatás ilyen hatáskört engedélyez.
- *Általános tanácsadói szerep* Az Ügynökség a Bizottság felé piacsabályozási kérdésekben tanácsadói szereppel bírna és nem kötelező erejű iránymutatásokat bocsáthatna ki annak érdekében, hogy a szabályozó hatóságok között a helyes gyakorlatokat népszerűsítse.

⁴ HL C [...], [...], [...] o.

⁵ A 2003/55/EK irányelv 22. cikke és az 1228/2003/EK rendelet 7. cikke alapján

Egyedi alapon hatásköre lenne arra is, hogy - a gáz- és a villamosenergia-ágazati jogszabályok végrehajtására elfogadott bizottsági végrehajtási intézkedések figyelembevételével - bármely nemzeti hatóságnak a belső piacot érintő határozatát felülvizsgálja, és erről a Bizottság részére véleményt adjon ki.

Mégha hatáskörét nem is lehet normatív határozatok meghozatalára (úgy mint kötelező iránymutatás formális elfogadása) kiterjeszteni, az új Ügynökség összességében véve döntő szerepet fog játszani az európai földgáz- és villamosenergia-piacok szabályainak fejlesztésében és végrehajtásában.

3.3. A javasolt Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség irányítása

Az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség intézményes felépítése és irányítási elvei elvileg a közösségi szabályozói ügynökségek általános szabályaira és gyakorlatára épülnek.

Mindamellettt figyelemmel kell lenni a szabályozói funkciók szükségszerű függetlenségére. E célból az igazgatási és költségvetési ügyek összességéért felelős ügyvezető tanács mellett a Bizottság javasolja egy, a piacszabályozási ügyek és határozatok összességéért felelős Szabályozók Tanácsa létrehozását. Az igazgatót a Bizottság által elfogadott jelöltlistáról a Szabályozók Tanácsával való konzultáció után az ügyvezető tanács nevezi ki. Az igazgató el fogja látni az Ügynökség képviselőjét, és felelős lesz annak napi igazgatásáért. Ezenkívül, az Ügynökség szervezetéhez fog tartozni a fellebbezési tanács, amelynek jogköre lesz az Ügynökség által hozott határozatok elleni fellebbezésekben eljárni.

3.4. Pénzügyi vonatkozások

A Bizottság javasolja, hogy az Ügynökség személyzete a feladatokra való tekintettel 40-50 főnél ne legyen több. Ez az értékelés a nemzeti szabályozó hatóságok személyzeti szükségleteinek alapos elemzésére és a javasolt feladatok végrehajtásához szükséges minimális források óvatos becslésére támaszkodik, különös tekintettel arra a lehetőségre, amely a nemzeti szabályozó hatóságoknál meglévő források együttes hasznosításában rejlik. A javasolt létszám összhangban van ezen hatóságok szükségleteivel⁶. Mint említettük, ha a Bizottság vállalkozna az Ügynökség feladatainak ellátására, a szükséges létszám sokkal nagyobb lenne.

Az Ügynökség teljes éves költsége megközelítőleg évi 6-7 millió EUR-ra becsülhető, amelyből 5 millió EUR-t tesznek ki a személyzeti költségek (az Európai Bizottság személyzetének egy főre eső átlagos költségét, azaz évi 0,117 millió eurót véve alapul, amely az épületekkel és adminisztrációval kapcsolatos kiadásokat is magába foglalja), 1 millió EUR pedig a működési költségre (ülések, tanulmányok, fordítás, kiadványok és a közönségkapcsolat költségei) és a fennmaradó összeg tőkekiadás (az ingóságok beszerzésével és az ahhoz társuló kiadások), illetve a kiküldetésekkel összefüggő kiadásokra jut.

Az Ügynökség éves költségeit közösségi finanszírozás fogja fedezni. Az Ügynökség a felek által befizetett díjakból is fog mérsékelt bevétellel rendelkezni, amelyeket bizonyos határozatok meghozatalakor fog kivetni.

⁶ Az indokoláshoz a szervezeti ábra csatolva lesz.

3.5. A Bizottság szerepe

A Bizottság helyzetének és a Szerződés őreként betöltött szerepének elvileg három különböző biztosítéka van.

Mindenekelőtt, ha az Ügynökség döntést hoz, ez csak a rendeletben és az irányelvekben kifejezetten megállapított sajátos műszaki helyzetekre vonatkozna, vagy a kötelező erejű iránymutatásokban eseti alapon megadott engedélyen alapulna. Az Ügynökségnek nem volna politikai mérlegelési joga ezen a szabályozási kereten kívül.

Másodszor, ha a rendszerüzemeltetők együttműködése vagy a nemzeti szabályozó hatóságok határozatai a versenyt vagy a piac tényleges működését veszélyeztetnék, az Ügynökség köteles lenne a Bizottságot azonnal értesíteni, és ez utóbbi azután elfogadhatja a helyzet orvoslásához szükséges intézkedéseket. *A Bizottság, ha úgy dönt, saját kezdeményezése alapján is felléphet.*

Harmadszor, csak a Bizottság hozhat lényegi határozatokat. Ilyen esetekben az Ügynökségnek előkészítő és tanácsadó szerepe van. A Bizottság jogi szolgálata e szempontból alaposan megvizsgálta a szöveget annak biztosítása érdekében, hogy az Ügynökségnek ne legyen mérlegelési jogkörben meghozható, lényegi határozathozatali joga.

Ezenkívül a Bizottság feladata lenne, hogy kötelező erejű iránymutatás elfogadása útján tovább pontosítsa és megállapítsa az Ügynökség szerepét.

4. A ÁTVITELI/SZÁLLÍTÁSI RENDSZERÜZEMELTETŐK KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS

4.1. Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők közötti szoros együttműködés szükséges a villamosenergia- és földgázpiacok integrációjához

A piaci integrációhoz a átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők közötti hatékony együttműködés, valamint világos és szilárd szabályozási keret szükséges, beleértve a szabályozói együttműködést. A hálózathozzáférési és üzemeltetési szabályoknak összeférhetőeknek kell lenniük, szükség van a átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők közötti hatékony információcserére, és a rendszerösszekötők kapacitásának növelését szolgáló új beruházások megfelelő összehangolására. A földgáz- és villamosenergia-piaci rendszerüzemeltetők önkéntes alapon már most is együttműködnek az Európai Átvitelirendszer-üzemeltetők Szövetsége (ETSO) és az Európai Gázszállítók Szövetsége (GTE) keretében. Együttműködnek üzemeltetési kérdésekben regionális szinten, és részt vesznek műszaki testületekben, úgymint Villamosenergia-átviteli Koordinációs Unió (UCTE) és az Európai Szövetség az Energiakereskedelem Ésszerűsítéséért (EASEE-Gas) keretében. Ezek a többszintű együttműködési kezdeményezések jelentősen hozzájárultak a belső piachoz, növelték a hatékonyságot és a hálózatok biztonságát.

Mindazonáltal, ennek az önkéntes alapon történő együttműködésnek vannak határai, amelyek a hálózati üzemeltetés összehangolásának gyengesége vagy a villamosenergia- és földgáz-hálózatok hiányzó kapcsolódásai miatt jelentkező hálózati zavarokban, a villamosenergia-szolgáltatás kimaradásában, valamint a közös műszaki szabványok előterjesztésének vagy elfogadásának nehézségeiben mutatkoznak meg. A Bizottság ezért javasolja, hogy az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőket bízzák meg együttműködésük erősítésének feladatával egy sor kulcsfontosságú területen a következő főbb kérdésekre összpontosítva.

- *Piaci és műszaki „kódexek”*. A villamosenergia- és földgáz piacok integrációjához egy sor összefüggő piaci és műszaki előírás szükséges. Ma ezek az előírások tagállami szinten léteznek vagy olyan szervezetek ajánlásaként, mint az UCTE vagy az EASEE-gas. A jelenlegi helyzet hármasszoros probléma forrása: Először a meglévő szabályok nem fedik le azokat a területeket, amelyeket harmonizálni kell annak érdekében, hogy egy integrált piac működni tudjon; másodszer a nemzeti előírások gyakran egymásnak ellentmondóak, és harmadszor gyakran jogilag nem kötelezőek illetve nem végrehajthatóak. Az ilyen előírásokra példa a villamosenergiaátviteli-hálózatok biztonságos és megbízható üzemeltetésének szabályairól szóló UCTE kézikönyv és az EASEE-gas földgáz minőségi előírásait tartalmazó ajánlása.
- A javaslat megtartja az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők önkéntes módszerét mint a részletes műszaki és piaci előírások kidolgozásának pragmatikus módját. Ezek az előírások gyakran műszakilag összetettek és szükség van egy hatékony eljárásra, ami lehetővé teszi a szükségessé váló módosítások megtételét. A javaslat erős hatósági felügyeletet biztosít mind a tartalmat illetően, mind pedig a megfelelés és végrehajtás – a kérdéses javaslat természetétől függően – az Ügynökség és/vagy a Bizottság általi nyomon követése terén. Abban az esetben, ha az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők nem képesek a szükséges műszaki és piaci előírásokban megállapodni, vagy azokat nem hajtják végre, e szabályokat a Bizottság javaslatára komitológiai bizottsági eljárás keretében lehet előterjeszteni és elfogadni.
- E javaslat összesen tizenegy főbb együttműködési területet határoz meg. A szállításrendszer-üzemeltetők és villamosenergia-piaci átvitelrendszer-üzemeltetők európai hálózatának éves munkaprogramjai (lásd 1.2 fejezetet) – amelyeket minden érdekelt féllel és az új Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökséggel (lásd 3. fejezetet) konzultálva készítenek el – megállapítják az elsődleges célkitűzéseket, valamint részletesen meghatározzák a szükséges műszaki és a piaci előírásokat. Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők közötti együttműködésnek ki kell terjednie a műszaki és piaci előírások végrehajtásának nyomon követésére is.
- *Közös érdekű kutatási és innovációs tevékenységek*. Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők együttműködése létre kell hozzon egy olyan keretet, amely meghatározza, pénzügyileg támogatja és irányítja az európai villamosenergia- és földgáz-hálózatok egészséges műszaki fejlődéséhez és kibontakozásához szükséges kutatási és innovációs tevékenységeket, különösen az ellátásbiztonság és energiahatékonyság előmozdításának és az alacsony szén-dioxid kibocsátású technológiák térfigyelésének lehetővé tétele érdekében.
- *A hálózatüzemeltetés összehangolása*. Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők együttműködése magába foglalja a hálózatok közös működtetését az elfogadott piaci és műszaki előírások szerint. Ez szintén jelenti a hálózatüzemeltetési-információk cseréjét és a hálózati hozzáférésre vonatkozó információk összehangolt közzétételét, például egy közös átláthatósági platformon keresztül.
- *Beruházástervezés*. A kereslet kielégítéséhez elegendő energiaszállítási kapacitás rendelkezésre állásának biztosítása, és a nemzeti piacok integrációja érdekében a hálózati beruházások tervezésére figyelemmel a hosszú távú rendszerfejlesztés összehangolt megtervezésére és az energiaszállítási hálózatok fejlesztésének a nyomon követésére van szükség. Az elképzelés az, hogy az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők európai hálózatai közzéteszik a hálózatfejlesztési terveket, az integrált hálózati modellekkel, forgatóköny-

előrejelzéssel, és az integrált rendszerek rugalmassági- és teljesítménymutatóival együtt. E fejlesztési terveknek megfelelő mértékben (legalább 10 éves távlatban) előretekintőeknek kell lenniük ahhoz, hogy lehetővé tegyék a beruházási hézagok korai azonosítását, különösen szem előtt tartva a határokon átnyúló kapacitásokat.

A regionális kezdeményezések pozitív szerepet játszanak - különösen a két utolsó feladattal kapcsolatban - a piac integrálásában. Az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők európai szinten történő együttműködését ki kell még egészíteni regionális szintű együttműködéssel a tényleges gyakorlati eredmények, a hálózatok optimális üzemeltetése⁷, és a megfelelő beruházástervezés illetve végrehajtás biztosítása érdekében. A szabályozási keretnek elő kell segítenie, össze kell hangolnia és fejlesztenie kell a regionális kezdeményezéseket az átviteli/szállítási rendszerüzemeltető és a szabályozó hatóságok között, ahogyan az az ERGEG vezette regionális kezdeményezések és a észak-nyugat-európai pentalaterális fórum esetében történt, és amiképpen a fontosabb érdekelt felek, úgymint Eurelectric ajánlotta.

4.2. Egy jobb koordinációs mechanizmus

Fontos, hogy európai szinten minden érintett teljes mértékben elismerje, hogy az átvitelrendszer-, illetve szállításrendszer-üzemeltetők (e fejezetben a továbbiakban együtt: rendszerüzemeltetők) együttműködési struktúrája jogosult elvégezni a fent leírt feladatokat. A Bizottság ebből a célból formálisan is kijelöli a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát, illetőleg a Gázpiaci Szállításrendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát e feladatok végrehajtására.

A rendszerüzemeltetőknek mint vállalkozásoknak átlátható módon kell együttműködést folytatniuk egymással. Ennek során építközhetnek meglévő struktúrákra, így például a GTE-re vagy az ETSO-ra. A rendszerüzemeltetők feladatai és felelősségi köre azonban központi és állandó jellegű együttműködési struktúrát igényel mind szervezeti szempontból, mind a hálózattervezés és -üzemeltetés gyakorlati eszközei szempontjából.

Az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség figyelemmel fogja kísérni, hogy a két ágazatban a rendszerüzemeltetők európai hálózata miként végzi feladatait.

A rendszerüzemeltetők már tevékenységük kezdetén – egy-egy adott tématerületen – mindennapos gyakorlatként fogják kialakítani az érdekelték (termelők, ellátók, fogyasztók, elosztórendszer-üzemeltetők) bekapcsolását a folyamatokba, illetőleg az érdekeltékekkel folytatott egyeztetéseket. Ennek érdekében a rendszerüzemeltetők konzultálni fognak az érdekeltékekkel az általuk elkészített piaci és műszaki előírásokról, és az érdekeltékeknek lehetőségük lesz észrevételeket tenni a rendszerüzemeltetők éves munkaprogramjával kapcsolatban. Az Ügynökség folyamatosan odafigyel arra, hogy az egyeztetéseket megfelelően végezzék.

5. A PIAC MŰKÖDÉSÉNEK JAVÍTÁSA

E javaslatnak az is célja, hogy a jogi keretszabályozás továbbfejlesztésével elősegítse a harmadik felek hozzáférését a kulcsfontosságú infrastruktúrához, növelje a piac

⁷ Például a villamos energia esetében világos, hogy bizonyos kérdéseket illetően minden egyes szinkronizáltan működő zóna számára műszaki kódexeket kell létrehozni.

átláthatóságát, fokozza a piac egységességét, és javítsa a kiskereskedelmi piac elérésének feltételeit.

5.1. Mentességek

A hatályos jog értelmében a nagyobb méretű új infrastruktúra egy előre meghatározott ideig mentességet élvez a harmadik felek részére nyújtandó hozzáférésre irányadó szabályok alól. Már lezárult vagy még folyamatban van több olyan infrastruktúra-fejlesztési projekt (földgáz- és villamosenergia-rendszerbeli rendszerösszekötők, LNG-létesítmények építése), amely élt ezzel a lehetőséggel. Ezek a mentességek segítették több olyan projekt megvalósulását, amelyek hozzájárulnak az ellátás biztonságának növeléséhez és a verseny fokozásához. Az eddigi tapasztalatok ugyanakkor azt mutatják, hogy a projektgazdák, a szabályozó hatóságok és a Bizottság szempontjából egyaránt előnyös lenne, ha ésszerűsíteni lehetne a mentesség igénylésének és odaítélésének eljárásait, illetőleg egyértelműbbé lehetne tenni egyes feltételeket. A Bizottság ezért olyan iránymutatások kidolgozását javasolja, amelyek segítenék a kérelmezőket és a szabályozó hatóságokat a mentességi feltételek alkalmazásában. Annak érdekében, hogy a mentességet élvező infrastruktúrát a piac mégis optimálisan használhassa, a javaslat az új infrastruktúra vonatkozásában a kapacitásallokációra és a szűk keresztmetszetek kezelésére eddig eseti alapon alkalmazott minimumkövetelmények általánossá tételét is tartalmazza.

5.2. Átláthatóság

A villamos energia és a földgáz belső piaca nem eléggé likvid és átlátható, ami akadályozza a hatékony forrásallokációt, korlátozza a kockázatok elleni védekezés lehetőségeit, és gátolja az új piaci szereplők megjelenését. A piacba vetett bizalom megerősítése, a piac likviditásának javítása és a piaci szereplők számának megnövekedése a piacról rendelkezésre álló információk körének bővítését igényli.

A jelenlegi átláthatósági követelmények a hálózatra vonatkozó kapacitásadatok közzétételére összpontosítanak, a piaci szereplők tehát látják, van-e rendelkezésre álló kapacitás, és azt is, hogy valamennyi rendelkezésre álló kapacitás megjelenik-e kínálatként a piacon. A piac résztvevőinek ugyanakkor, egyenlő feltételekkel, hozzá kell férniük azokhoz az információkhoz is, amelyek a nagykereskedelmi árak mozgásait meghatározzák.

A piac hagyományos szereplői, akik a földgáz és a villamos energia forgalmának legnagyobb részét magukénak tudják és egyúttal a piaci vagyontárgyak többsége felett tulajdonjogot gyakorolnak, jelenleg könnyebben és szélesebb körben férnek információkhoz, mint a piacra újonnan belépő vállalkozások. A villamosenergia-ágazatban a rendelet mellékletében megállapított iránymutatások megfogalmazzák ugyan követelményeket a villamosenergia-termelés átláthatóságára vonatkozóan, ezek azonban nem elegendőek, a földgázágazatban pedig egyelőre egyáltalán nincsenek ilyen követelmények. Ezért a Bizottság azt javasolja, hogy az átláthatósági követelmények a jövőben a földgázkészletekre, a keresleti és a kínálati előrejelzésekre, a hálózat kiegyensúlyozásának (kiegyenlítésének) költségeire, valamint a kereskedelemre is vonatkozzanak.

E követelmények helyes és maradéktalan alkalmazását a nemzeti hatóságoknak kell folyamatosan ellenőrizniük és felügyelniük, ezért e szervek jogosítványait ennek megfelelően meg kell erősíteni.

A tervek szerint a Bizottság a későbbiekben részletesen meg fogja vizsgálni a derivatívákkal és a pénzügyi eszközökkel összefüggő átláthatósági követelmények kérdését, illetve minden olyan más problémakört, amelyre az adott vállalatcsoport vonatkozásában a mostani javaslatcsomag nem tartalmaz új követelményeket; a végleges álláspont kialakítása ezekben a kérdésekben 2008 közepére várható. A Bizottság felkéri majd az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökséget és az Európai Értékpapír-piaci Szabályozók Bizottságát, hogy tanácsadással és érdemi részvétellel működjön közre annak részletesebb megvizsgálásában, hogy a földgáz- és a villamosenergia-piaci ellátási szerződésekkel kapcsolatos ügyletekre, illetőleg a földgáz- és a villamosenergia-piaci derivatívákra a kereskedést megelőző vagy a kereskedést követő fázisra vonatkozóan célszerű-e átláthatósági követelményeket felállítani.

5.3. Hozzáférés a tárolási szolgáltatásokhoz

A földgáz belső piacát jelenleg szabályozó irányelv értelmében ha a fogyasztók ellátásában a földgáztárolók alapvetően fontos szerepet játszanak, akkor a tárolásrendszer-üzemeltetők kötelesek harmadik felek részére is hozzáférést biztosítani ezekhez a létesítményekhez. A tagállamok két lehetőség közül választhatnak: vagy a szabályozó hatóság által megállapított feltételek alapján biztosítják a földgáztárolókhoz való hozzáférést, vagy oly módon, hogy kötelezik a tárolásrendszer-üzemeltetőket, hogy a hozzáférési feltételeket a fogyasztókkal folytatott tárgyalások útján alakítsák ki. Az irányelv csak elvi szintű követelményeket tartalmaz, nagy szabadságot hagy a tagállamoknak saját keretszabályozásuk kialakításában. Ezeket az alapelveket később a Madridi Fórum töltötte meg tartalommal, az itt részt vevő érdekeltek ugyanis valamennyien egyetértettek „a tárolásrendszer-üzemeltetők által harmadik felek részére biztosítandó hozzáférési szolgáltatások helyes gyakorlatáról” szóló önkéntes iránymutatás tartalmi elemeiben. Az ERGEG ugyanakkor nemrégiben megállapította, hogy az iránymutatások gyakorlati megvalósítása nem kielégítő.

Az iránymutatások tényleges hatályosulása érdekében a Bizottság négy intézkedést javasol:

- az iránymutatásokban foglalt alapelvek váljanak jogilag kötelezővé, és komitológiai eljárás keretében legyen lehetőség az iránymutatások részletes végrehajtására,
- az ellátóvállalkozások keretei között működő tárolásrendszer-üzemeltetők számára legyen kötelező a jogi és a funkcionális szétválasztás,
- bővüljön a nemzeti szabályozó hatóságok felügyeleti jogköre a földgáztárolókhoz való hozzáféréssel kapcsolatban,
- a földgáztárolókra irányadó szabályozással szemben legyen elvárás az egyértelműség.

Az iránymutatások jogilag kötelezővé tétele érdekében a rendelet olyan rendelkezésekkel egészül ki, amelyek meghatározzák, hogyan kötelesek a tárolásrendszer-üzemeltetők harmadik felek részére hozzáférési szolgáltatásokat nyújtani, és hogyan kell végezniük a kapacitásallokációt és a szűk keresztmetszetek kezelését. A javaslat ezen túlmenően átláthatósági követelményeket is meghatároz, és intézkedéseket tartalmaz a tárolási kapacitás másodlagos piacának kialakítására. Ezek a szabályok a várakozások szerint azt fogják eredményezni, hogy a harmadik felek részére rendelkezésre bocsátható tárolási kapacitás a piacon megkülönböztetésmentes és átlátható módon fog megjelenni, és megszűnik a kapacitáshalmozás vonzereje. Az új szabályok biztosítják az összhangot a mentességet élvező infrastruktúrára vonatkozóan javasolt minimumkövetelményekkel is.

A tárolásrendszer-üzemeltetőktől megkövetelt jogi és funkcionális szétválasztás révén nagymértékben javulni fog a tárolási szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés. A mostani rendszer, amelyben az ellátóvállalkozásoknak közvetlenül versenytársaikhoz kell fordulniuk, amikor tárolókapacításra van szükségük, nem növeli a piacba vetett bizalmat, és komoly mértékben hátráltatja az új piaci szereplők működését. A tárolásrendszer-üzemeltetőktől megkövetelt szétválasztás javítani fog ezen a helyzeten, és egyúttal azt is lehetővé teszi, hogy a versenytársak, illetve a szabályozó hatóságok ellenőrizzék, hogy valamennyi szabad tárolókapacitás megjelenik-e kínálatként a piacon.

A Bizottság javaslata azzal, hogy előírja a tagállamok számára azoknak a kritériumoknak a meghatározását, amelyek eldöntik, mikor és hogyan kell harmadik felek számára hozzáférést biztosítani a tárolókapacitáshoz, és hogyan kell mindezt nyilvánosságra hozni, eloszlatja azt a bizonytalanságot, amely ma a szabad tárolókapacitás piaci kínálatként megjelenő részaránya körül van. A javaslat értelmében a szabályozó hatóságnak az lesz a feladata, hogy ellenőrizze, vajon ezeket a kritériumokat valamennyi földgáztároló üzemeltetője helyesen alkalmazza-e.

5.4. Hozzáférés az LNG-terminálokhoz

Az Európai Unió belül a földgázellátásában egyre fontosabb szerepet játszik az LNG, így nem csoda, ha napjainkban számos LNG-terminálra irányuló beruházás van tervezés vagy kivitelezés alatt. Ezért ki kell alakítani az LNG-terminálokhoz való hozzáférés átlátható szabályait. Miután ezt az igényt a szabályozó hatóságok jelezték, az ERGEG iránymutatásokat dolgozott ki azzal a céllal, hogy közös szemléletmódot alakítson ki az LNG-terminálokhoz harmadik felek részére biztosított hozzáférés kérdésében.

Bár számos megépült LNG-terminál élt az irányelv 22. cikkében a harmadik feleknek nyújtott hozzáférési szolgáltatásokkal és a szabályozó hatóságok beavatkozásával kapcsolatban előírt mentesség lehetőségével, vannak olyan LNG-terminálok is, amelyeknek már most az általános szabályozást kell követniük a harmadik feleknek nyújtott hozzáférési szolgáltatások terén. Mivel az irányelv jelenleg hatályos szövege csak azt az általános követelményt fogalmazza meg, hogy a hozzáférést szabályozni kell, meglehetősen nagy a tagállamok értelmezési szabadsága. Másrészt a 22. cikk alapján megadott mentesség mindig csak egy bizonyos időszakra szól, amelynek elteltével az LNG-terminálnak az általános szabályozást kell követnie. Ennek megfelelően a Bizottság javaslata egyértelműbb szabályokat fogalmaz meg az LNG-terminálokhoz harmadik feleknek biztosított hozzáférés vonatkozásában. Az iránymutatások jogilag kötelezővé tétele érdekében a rendelet olyan rendelkezésekkel egészül ki, amelyek meghatározzák, hogyan kötelesek az LNG-terminálok üzemeltetői harmadik felek részére hozzáférési szolgáltatásokat nyújtani, és hogyan kell végezniük a kapacitásallokációt és a szűk keresztmetszetek kezelését. A javaslat ezen túlmenően átláthatósági követelményeket is meghatároz, és intézkedéseket tartalmaz a terminálkapacitás másodlagos piacának kialakítására. Az új szabályok biztosítják az összhangot a mentességet élvező infrastruktúrára vonatkozóan javasolt minimumkövetelményekkel is.

5.5. Hosszú távú ellátási megállapodások

A kétoldalú ellátási megállapodások lehetőséget adnak arra, hogy az energiaigényes iparágak kiszámíthatóbb árakon juthassanak energiához. Ezek a megállapodások ugyanakkor magukban hordozzák azt a kockázatot, hogy az ellátási piac fogyasztói nem tudnak szolgáltatót váltani, tehát korlátok közé szorul a piaci verseny. A piaci bizonytalanságok csökkentése érdekében a Bizottság a következő néhány hónap során megfelelő formában

iránymutatással fog szolgálni arról, hogy a hosszú távú ellátási megállapodások mikor tekinthetők összeegyeztethetőnek a közösségi versenyjog rendelkezéseivel.

5.6. Keretszabályozás az európai kiskereskedelmi piac fokozatos kialakítása céljából

Egyelőre sem a villamosenergia-, sem a földgázpiacon nem beszélhetünk európai kiskereskedelmi piacról, hiszen a kisfogyasztók (háztartások, kisvállalkozások), ha egyáltalán rendelkeznek választási lehetőséggel, kötelesek olyan szolgáltatót választani, amely velük azonos országban rendelkezik székhellyel. A villamos energia és a földgáz belső piacának végső célja a valódi európai végfelhasználói piac kialakítása: a verseny piacok létrehozása és a lehető legnagyobb hatékonyság elérése egyaránt ezt igényli. A kiskereskedelmi piac liberalizációja azért is fontos, hogy valamennyi uniós polgár élvezhesse a verseny előnyeit. Ha a piacliberalizáció csak a nagyfogyasztókat érinti, az végső soron azt eredményezi, hogy az európai háztartások finanszírozni fogják az ipart, az új termelési és ellátási infrastruktúra iránti igényekkel kapcsolatban pedig torz jelzések fognak érkezni a piacra. 2007. július 1-jén valamennyi európai uniós kiskereskedelmi piac megnyílt a verseny előtt, a gyakorlatban azonban számos fogyasztó mégis kénytelen korábbi szolgáltatójánál maradni, mert nincs hatályban megfelelő jogszabályi keret. Az európai kiskereskedelmi piac csak fokozatosan alakítható ki. A folyamat serkentése érdekében a Bizottság – a Firenzei és a Madridi Fórum kapcsán szerzett kedvező tapasztalatokból kiindulva – vizsgálja egy kiskereskedelmi fórum felállításának lehetőségét. Egy ilyen fórum lehetőséget adna arra, hogy a résztvevők a kiskereskedelmi piac sajátos problémáira összpontosíthassanak, és valamennyi érdekelt számára platformot kínálva a teljes Európai Unióra kiterjedő kiskereskedelmi piac létrehozásának elősegítéséhez. A fórum – a piaci szabályok fokozatos összehangolása és a határokon átnyúló kiskereskedelmi piacok kialakulása érdekében – iránymutatással szolgálna a kiskereskedelmi piacon alkalmazandó világos versenyszabályok megállapítására vonatkozóan a tagállamokkal és a szabályozó hatóságokkal szemben bevezetni javasolt kötelezettségekkel kapcsolatban.

A jól működő kiskereskedelmi piacok szerepe abban is nagy, hogy jobban tudatosítják az emberekben otthoni energiafogyasztásukat és energiaköltségeiket, ugyanis valamennyi, a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére és az energiahatékonyság fokozására irányuló intézkedéshez szükség van a háztartások cselekvésére is. A háztartások ellátásáért vívott verseny növeli az emberek energiatudatosságát. A jelenlegi gyakorlat, amely szerint a fogyasztók az éves végszámláról értesülnek az adott évi fogyasztásukról, vajmi keveset segít ennek a tudatosságnak a kialakításában, mint ahogy abban sem, hogy az ellátóvállalkozások olyan, egymáséival versengő szolgáltatásokat kínáljanak, amelyek különbséget tesznek az eltérő igényekkel rendelkező háztartások között. A szolgáltatóknak tehát több információt kell nyújtaniuk, hogy a fogyasztók gyakrabban értesüljenek energiafogyasztásukról és költségeikről.

Nyilvánvaló, hogy a fogyasztók választási szabadságának erős garanciákkal kell együtt járnia a fogyasztói jogok terén. A legsebezhetőbb fogyasztókat már a hatályos irányelv is nagyfokú védelemben részesíti, amikor gondoskodik arról, hogy az érintettek hozzájussanak ahhoz az energiához, amely méltányos életvitelükhöz szükséges. Egyes országokban azonban ezeket az intézkedéseket helytelenül alkalmazták, ezért a keretszabályok egyértelműsítése érdekében a Bizottság kötelező jogszabályi rendelkezések bevezetésére tesz javaslatot. A Bizottság egyúttal az összes fogyasztó jogainak megerősítését is javasolja egyebek mellett azzal, hogy a jövőben bárki bármikor szolgáltatót válthat, az energiavállalat pedig köteles lesz a szolgáltatóváltást követően egy hónapon belül rendezni a fogyasztó számláját.

Végül a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az elosztórendszer-üzemeltetők vonatkozásában a jogi és funkcionális szétválasztás jelenlegi jogszabályi kerete kielégítő. Ezért ez a javaslatcsomag nem tartalmazza a fenti 4. fejezetben ismertetett tulajdonjogi szétválasztási szabályok alkalmazásának kiterjesztését az elosztórendszer-üzemeltetőkre.

6. EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ELLÁTÁS BIZTONSÁGÁNAK FOKOZÁSA ÉRDEKÉBEN

6.1. Az ellátásbiztonság figyelemmel kísérése az átvitelirendszer-üzemeltetők szintjén

Fontos, hogy a villamosenergia- és a földgázrendszerek a csúcsidőszakokban is kielégítsék a keresletet. A villamos energia esetében ehhez az kell, hogy legyen elegendő termelési kapacitás (a termelés kielégítő volta), és a hálózat képes legyen az energiát a termelővállalkozástól a végfogyasztókhoz elszállítani (a hálózat kielégítő volta). A földgáz esetében ugyanezt az elegendő import- és tárolókapacitás megléte biztosítja.

A 2005/89/EK irányelv értelmében a nemzeti szabályozó hatóságok kötelesek az átvitelirendszer-üzemeltetők segítségével évente jelentést tenni a Bizottságnak a villamosenergia-ellátás biztonságáról. A 2004/67/EK irányelv a tagállamokat kötelezi arra, hogy beszámoljanak a földgázellátás helyzetének biztonságosságáról, illetőleg az infrastruktúra-fejlesztési beruházásokat ösztönző keretszabályozásról. Az 1228/2003/EK és az 1775/2005/EK rendelet javasolt módosítása a rendszer kielégítő voltára vonatkozó, nyári, téli és hosszú távú jelentések formájában teljesítendő jelentéstételi kötelezettséget az átviteli-, illetve szállításirendszer-üzemeltetők európai hálózatához telepíti. Az európai helyzet áttekinthetősége azért szükséges, hogy figyelembe lehessen venni a villamosenergia-, illetve a földgázimport lehetőségét a keresleti csúcs időszakokban. A belső piacon a tagállamok között megvalósuló villamosenergia-, illetve földgázforgalom miatt ennek az áttekintésnek európai szintűnek kell lennie.

6.2. A tagállamok együttműködése

A közösségi jog két aktus révén szabályozza a földgázellátás biztonságát. Egyrészt a 2003/55/EK irányelvvel, amely általános monitoringkötelezettséget ír elő a tagállamok számára, másrészt a 2004/67/EK irányelvvel, amely a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről rendelkezik. Ez az utóbbi irányelv létrehoz egy Földgázkoordinációs Csoportot, és az ellátási zavarok kezelésére „közösségi mechanizmust” határoz meg.

Ez a két irányelv megteremti a koordináció platformját. Nem határoznak meg számszerűsített célkitűzést az ellátás biztonsága terén, és nem írnak elő kötelező földgáztartalék-képzési kötelezettséget. Végül nem hoznak létre keretet a súlyos ellátási zavarok esetében kívánatos regionális együttműködés számára sem.

A 2004/67/EK irányelvet a tagállamok csak nemrégiben ültették át nemzeti jogukba. A 10. cikk értelmében a Bizottság köteles 2008. május 19-ig jelentésben beszámolni az irányelv végrehajtásáról, különösen pedig az irányelvben foglalt eszközök hatásosságáról, és eddig az időpontig állhat elő a Bizottság további javaslatokkal az ellátás biztonságának megerősítésére. Ez a jelentés az ellátás biztonságával összefüggő intézkedések tekintetében foglalkozni fog a földgázkészletek kérdésével.

Ennek megfelelően, első lépésként, a mostani javaslatcsomag nem érinti a 2004/67/EK irányelvet, hanem csupán két kérdéssel foglalkozik:

- *Az átláthatósági kötelezettségek megerősítése a kereskedelmi készletek tekintetében.* Minden tárolásrendszer-üzemeltető köteles lesz naponta közzétenni a létesítményeiben található forgalomba helyezhető földgázmennyiséget. Ez a kötelezettség jelentős mértékben növelni fogja a kölcsönös bizalmat arra az esetre, ha súlyos ellátási zavar miatt regionális vagy kétoldalú segítségnyújtás válik szükségessé.
- *Szolidaritás.* A javaslat értelmében a tagállamoknak együtt kell működniük a regionális és a kétoldalú szolidaritás megerősítésében. Ez az együttműködés az elképzelések szerint azokra a helyzetekre fog vonatkozni, amikor valamely tagállamban fennáll a lehetősége a földgázellátás súlyos zavarának. Az együttműködés testet ölthet például a nemzeti szükséghelyzeti intézkedések karcúsításában vagy a kölcsönös segítségnyújtás gyakorlati módozatainak kidolgozásában. A Bizottság szükség esetén iránymutatások formájában fogja szabályozni a szolidaritási célú regionális együttműködést.

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó hálózati hozzáférési feltételekről szóló 1228/2003/EK rendelet módosításáról

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 95. cikkére,

tekintettel a Bizottság javaslatára,⁸

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére,⁹

tekintettel a Régiók Bizottsága véleményére,¹⁰

a Szerződés 251. cikkében megállapított eljárásnak megfelelően,¹¹

mivel:

- (1) A villamos energia 1999 óta fokozatosan kialakítás alatt álló belső piaca tényleges választási lehetőségeket kíván biztosítani valamennyi közösségi fogyasztónak, magánszemélyeknek és vállalkozásoknak egyaránt, új üzleti lehetőségeket kíván kínálni és bővíteni kívánja a határkeresztező kereskedelmet, és ezáltal a hatékonyság fokozására, versenyképes árak kialakulására, a szolgáltatások színvonalának javítására, valamint az ellátás biztonságának és fenntarthatóságának fokozására törekszik.
- (2) A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 96/92/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. június 26-i 2003/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv¹² és a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó hálózati hozzáférési feltételekről szóló, 2003. június 26-i 1228/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet¹³ jelentős mértékben hozzájárult a villamos energia e belső piacának létrehozásához.
- (3) Jelenleg azonban a villamosenergia-eladási jog a Közösségen belül egyetlen vállalatnak sem biztosítható egyetlen tagállam vonatkozásában sem egyenlő

⁸ HL C [...], [...], [...] o.

⁹ HL C [...], [...], [...] o.

¹⁰ HL C [...], [...], [...] o.

¹¹ HL C [...], [...], [...] o.

¹² HL L 176., 2003.7.15., 37–56. o.

¹³ HL L 176., 2003.7.15., 1. o.

feltételekkel, megkülönböztetésmentes módon és hátrányos feltételektől mentesen. Különösen a hálózathoz való megkülönböztetésmentes hozzáférés és az egységesen eredményes hatósági felügyelet hiánya jelent több tagállamban is problémát.

- (4) A Bizottság által „Európai energiapolitika” címmel az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett közlemény¹⁴ kiemelte a villamos energia belső piaca kiteljesítésének fontosságát, és rámutatott arra, hogy a villamosenergia-ágazatban a Közösségen belül valamennyi vállalat számára egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítani. A Bizottság által a földgáz és a villamos energia belső piacának jövőbeni lehetőségeiről az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett közlemény,¹⁵ valamint a „Vizsgálat az 1/2003/EK rendelet 17. cikke értelmében az európai gáz- és villamosenergia-ágazatról (zárójelentés)” című bizottsági közlemény¹⁶ kimutatta, hogy a jelenleg hatályos szabályok és intézkedések nem szolgáltatnak megfelelő keretet a jól működő belső piac célkitűzésének eléréséhez.
- (5) Az 1228/2003/EK rendeletet a villamos energia belső piacára irányadó keretszabályozás továbbfejlesztése érdekében, ezekkel a közleményekkel összhangban ki kell igazítani.
- (6) Meg kell erősíteni különösen az átvitelrendszer-üzemeltetők közötti együttműködést és koordinációt abból a célból, hogy fokozatosan átjárhatóbbá váljanak a határkeresztező átviteli hálózatokhoz való tényleges hozzáférés biztosításának és fenntartásának műszaki és kereskedelmi előírásai, a környezet szempontjainak megfelelő figyelembevétel mellett biztosítva legyen a közösségi átviteli rendszer összehangolt és kellőképpen előrettekintő tervezése és folyamatos műszaki fejlődése, javuljon az energiahatékonyság, és – különösen a megújuló energiaforrások részarányának növelése és a kis szén-dioxid-kibocsátású technológiák terjedése érdekében – ösztönzést kapjon a kutatás és az innováció. Kívánatos, hogy az átvitelrendszer-üzemeltetők ilyen egymáshoz igazodó műszaki és piaci előírások alapján működtessék hálózatukat.
- (7) A villamosenergia-átviteli hálózat optimális üzemeltetésének biztosítása érdekében, valamint abból a célból, hogy a Közösségen belül lehetővé váljon a villamos energia határokat keresztező kereskedelme és kiskereskedelmi értékesítése, az átvitelrendszer-üzemeltetőket európai hálózatba kell szervezni. Kívánatos, hogy ez a hálózat feladatait a közösségi versenyjogi szabályokkal összhangban végezze; a közösségi versenyjogi szabályokat az európai átvitelrendszer-üzemeltetők által létrehozott hálózat határozataira is alkalmazni kell. Kívánatos továbbá, hogy a hálózat feladatait jól meghatározott keretek között végezze, és munkamódszerei kielégítsék a hatékony működés, a reprezentativitás és az átláthatóság követelményét. Minthogy regionális szinten hatékonyabban lehet eredményeket elérni, kívánatos, hogy az átvitelrendszer-üzemeltetők a közösségi szintű együttműködésen belül regionális struktúrákat hozzanak létre, miközben gondoskodnak arról, hogy a regionális szintű tevékenység összhangban legyen a közösségi szinten megállapított előírásokkal és beruházási tervekkel. A regionális struktúrák keretében folytatott együttműködésnek előfeltétele a hálózatüzemeltetés tényleges leválasztása a termelésről és az ellátásról; ennek

¹⁴ COM(2007) 1.

¹⁵ COM(2006) 841.

¹⁶ SEC(2006) 1724.

hiányában az átvitelrendszer-üzemeltetők regionális szintű együttműködése a versenyellenes magatartás kockázatát hordozza magában.

- (8) Valamennyi piaci szereplőnek érdeke fűződik az európai átvitelrendszer-üzemeltetők részvételével kialakítandó hálózat jövőbeni tevékenységéhez. Ezért e hálózat működésének alapvető eleme lesz a konzultáció, amelyben fontos szerepet kell kapnia a konzultációs folyamat elősegítésére és ésszerűsítésére már létrehozott struktúrák, így különösen a Villamosenergia-átviteli Koordinációs Unió (*Union for the Coordination of Transmission of Electricity*, UCTE) igénybevételének.
- (9) A nemzeti szabályozó hatóságok és a Bizottság által az elmúlt években végzett piacmonitoring-tevékenység során világossá vált, hogy a jelenleg hatályos átláthatósági követelmények és infrastruktúra-hozzáférési szabályok elégtelenek.
- (10) Ahhoz, hogy a piaci résztvevők felmérhessék a mindenkori keresletet és kínálatot, és megérthessék a nagykereskedelmi ár mozgásának okait, az szükséges, hogy egyenlő mértékben hozzáférjenek a rendszer fizikai állapotára vonatkozó információkhoz. Pontosabb információkhoz kell jutniuk különösen a villamos energia termelésére, kínálatára és keresletére, a hálózat kapacitására, a hálózaton keresztül megvalósuló villamosenergia-forgalomra, a hálózat-karbantartásra, a kiegyenlítésre és a tartalékkapacitásra vonatkozóan.
- (11) A piacba vetett bizalom megerősítése érdekében kívánatos, hogy a piaci résztvevők biztosak lehessenek a visszaélések szankcionálhatóságában. Az illetékes hatóságokat olyan jogokkal kell felruházni, amelyek révén hatékonyan vizsgálhatják ki a vélt piaci visszaéléseket. Ezért az illetékes hatóságoknak hozzá kell férniük azokhoz az adatokhoz, amelyekből megismerhetik az ellátóvállalkozások operatív döntéseit. A villamosenergia-piacon számos fontos döntést a termelők hoznak meg; kívánatos, hogy a termelők az illetékes hatóságok számára egy meghatározott ideig hozzáférést biztosítsanak az ezzel összefüggő információkhoz. Azokat a kis kapacitású termelőket ugyanakkor, amelyek nem képesek torzítani a piacot, mentesíteni kell e kötelezettség alól.
- (12) A lakossági fogyasztókért folyó versenyhez szükséges, hogy az ellátóvállalkozások ne ütközzenek akadályokba, ha új kiskereskedelmi piacokra kívánnak belépni. Ezért az ellátási lánc működését meghatározó feladat- és felelősségi köröknek valamennyi piaci szereplő előtt ismertnek kell lenniük, és a közösségi piac egységességének fokozása érdekében ezeket a feladat- és felelősségi köröket össze kell hangolni.
- (13) Az új infrastruktúra létrehozására irányuló nagyméretű beruházásokat erőteljesen ösztönözni kell, miközben azonban gondoskodni kell a villamos energia belső piacának megfelelő működéséről is. Annak érdekében, hogy a mentességet élvező egyenáramú rendszerösszekötők erőteljesebb pozitív hatást gyakoroljanak a versenyre és az ellátás biztonságára, már a projekttervezés során vizsgálni kell a piaci érdeklődés nagyságát, és szabályokat kell megállapítani és alkalmazni a szűk keresztmetszetek kezelésére vonatkozóan. Azokban az esetekben, ha az egyenáramú rendszerösszekötő több tagállam területén helyezkedik el, a beruházás határokon átnyúló következményeinek jobb figyelembevétele és a közigazgatási eljárások egyszerűsítése

érdekében kívánatos, hogy a mentesség iránti kérelmet a(z) .../.../EK rendelettel¹⁷ létrehozott Energiaszabályozói Együtműködési Ügynökség kezelje. Ezen túlmenően az ilyen típusú nagyméretű mentesített infrastruktúra-fejlesztési beruházásokkal járó kockázat kivételes volta miatt az is kívánatos, hogy az ellátó- és a termelővállalkozások a szóban forgó projektek tekintetében ideiglenes jelleggel eltérhessenek a teljes szétválasztás szabályaitól.

- (14) Az 1228/2003/EK rendelet értelmében bizonyos intézkedéseket a Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 1999. június 28-i 1999/468/EK tanácsi határozat¹⁸ szerint kell elfogadni.
- (15) Az 1999/468/EK határozatot a 2006/512/EK határozat módosította, amely bevezette az ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárást az olyan általános hatályú intézkedésekhez, amelyek a Szerződés 251. cikkében meghatározott eljárás alapján elfogadott alap-jogiaktus nem alapvető fontosságú elemeinek módosítását szolgálják, beleértve néhány ilyen elem törlését vagy a jogi aktus új, nem alapvető fontosságú elemek beillesztésével történő kiegészítését is.
- (16) A 2006/512/EK határozatról szóló európai parlamenti, tanácsi és bizottsági közös nyilatkozattal¹⁹ összhangban ahhoz, hogy ezt az új eljárást alkalmazni lehessen olyan, a Szerződés 251. cikkében meghatározott eljárás alapján elfogadott jogi aktusokra, amelyek már hatályban vannak, ezeket a jogi aktusokat az alkalmazandó eljárásokkal összhangban ki kell igazítani.
- (17) Az 1228/2003/EK rendelet tekintetében a Bizottságot fel kell hatalmazni különösen arra, hogy a rendelet céljának eléréséhez szükséges minimális mértékű harmonizáció biztosítása érdekében iránymutatásokat dolgozzon ki és fogadjon el. Ezek az intézkedések általános hatályúak és az 1228/2003/EK rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek módosítására és az 1228/2003/EK rendelet új, nem alapvető fontosságú elemekkel történő kiegészítésére irányulnak, ezért az 1999/468/EK tanácsi határozat 5a. cikkében meghatározott ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárással összhangban kell őket elfogadni.
- (18) Az 1228/2003/EK rendeletet ezért mindezeknek megfelelően módosítani kell,

ELFOGADTA EZT A RENDELETET:

1. cikk

Az 1228/2003/EK rendelet a következőképpen módosul:

- (1) Az 1. cikk a következő bekezdéssel egészül ki:

„Ennek a rendeletnek az is célja, hogy elősegítse a jól működő, átlátható, határokon átnyúló kiskereskedelmi piacok és egy jól működő, átlátható nagykereskedelmi piac

¹⁷ HL L ...

¹⁸ HL L 184., 1999.7.17., 23. o. A 2006/512/EK határozattal (HL L 200., 2006.7.22. 11. o.) módosított határozat.

¹⁹ HL C 255., 2006.10.21., 1. o.

kialakulását. Ezzel összefüggésben ez a rendelet mechanizmusokat határoz meg e szabályok összehangolására.”

(2) A 2. cikk (2) bekezdése a következő fogalommeghatározással egészül ki:

„h) »ügynökség«: a(z) .../.../EK rendelettel²⁰ létrehozott Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség.”

(3) A rendelet a következő 2a–2h. cikkekkel egészül ki:

„2a. cikk

A Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata

Az európai villamosenergia-átviteli hálózat optimális üzemeltetése és folyamatos műszaki fejlődése érdekében valamennyi átvitelrendszer-üzemeltető köteles együttműködést folytatni közösségi szinten, és ebből a célból létrehozni a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát.

2b. cikk

A Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata létrehozása

1. A villamosenergia-piaci átvitelrendszer-üzemeltetők legkésőbb [...]ig benyújtják a Bizottságnak és az ügynökségnek a létrehozandó Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata alapszabályának tervezetét, leendő tagjainak jegyzékét és – a többi érdekelttel folytatandó konzultáció eljárási szabályait is tartalmazó – eljárási szabályzatának tervezetét.
2. Az ügynökség az alapszabály tervezetéről, a tagjegyzékről és az eljárási szabályzat tervezetéről e dokumentumok átvételétől számítva hat héten belül véleményt alkot, és ezt megküldi a Bizottságnak.
3. A Bizottság az alapszabály tervezetéről, a tagjegyzékről és az eljárási szabályzat tervezetéről az ügynökség véleményének átvételétől számítva három hónapon belül véleményt alkot.
4. A villamosenergia-piaci átvitelrendszer-üzemeltetők a Bizottság véleményének átvételétől számítva három hónapon belül létrehozzák a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát, valamint elfogadják és közzéteszik alapszabályát és eljárási szabályzatát.

²⁰ HL L ...

A Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózata feladatai

1. A Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózata elfogadja a következő dokumentumokat:
 - a) műszaki és piaci előírásokat a (3) bekezdésben felsorolt területeken;
 - b) közös hálózatüzemeltetési eszközöket és kutatási terveket;
 - c) kétévente tíz évre szóló, a termelés kielégítő voltát is elemző beruházási tervet;
 - d) az éves munkaprogramot;
 - e) az éves jelentést;
 - f) évente nyári és téli előrejelzést a termelés kielégítő voltáról.
2. Az (1) bekezdés d) pontjában előírt éves munkaprogramban – indikatív időütemezés kíséretében – fel kell sorolni az adott évben kidolgozandó műszaki és piaci előírásokat, illetőleg a közös hálózatüzemeltetésre és kutatási és fejlesztési tevékenységre vonatkozó tervet, és ismertetni kell leírásukat.
3. Részletes műszaki és piaci előírásokat – az éves munkaprogramban megállapított prioritásokkal összhangban – a következő területeken kell kidolgozni:
 - a) a biztonságra és a megbízhatóságra vonatkozó szabályok;
 - b) a hálózatra kapcsolódás és a hálózathoz való hozzáférés szabályai;
 - c) adatcsere- és elszámolási szabályok;
 - d) az együttműködethez szükséges szabályai;
 - e) szükséghelyzeti operatív eljárások;
 - f) a kapacitásfelosztás és a szűk keresztmetszetek kezelésének szabályai;
 - g) a kereskedés szabályai;
 - h) átláthatósági szabályok;
 - i) a kiegyenlítés szabályai, ideértve a tartalék energiára vonatkozó szabályokat is;
 - j) az átviteli tarifák összehangolt rendszerével kapcsolatos szabályok, ideértve a területi jelzéseket és az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti ellentételezés szabályait is;
 - k) a villamosenergia-hálózatok energiahatékonysága.

4. A Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata figyelemmel kíséri a műszaki és a piaci előírások végrehajtását, és az ezzel összefüggő tevékenységének eredményeiről az (1) bekezdés e) pontjában előírt éves jelentésben beszámol.
5. A Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata kétévente tíz évre szóló, az egész Közösségre kiterjedő hálózati beruházási tervet tesz közzé. A beruházási tervben ismertetni kell az integrált hálózat modelljét, forgatókönyveket kell kidolgozni, be kell számolni a termelés kielégítő voltáról, és értékelni kell a rendszer rugalmasságát. A beruházási tervet különösen a nemzeti beruházási tervek és az 1364/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozatban²¹ a transzeurópai energiahálózatokra vonatkozóan megállapított iránymutatások alapján kell elkészíteni. A beruházási tervben – különösen a határkeresztező kapacitás tekintetében – meg kell jelölni a beruházást igénylő területeket.
6. A Bizottság kérésére a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata tanácsokkal szolgál a Bizottságnak a 8. cikkben előírt iránymutatások elfogadásához.

2d. cikk

Az ügynökség monitoringtevékenysége

1. Az ügynökség figyelemmel kíséri a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata számára a 2c. cikk (1) bekezdésében előírt feladatok ellátását.
2. A Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata megküldi az ügynökségnek a műszaki és a piaci előírások tervezetét, a tíz évre szóló beruházási terv tervezetét, valamint a konzultációs folyamatra vonatkozó információkat is tartalmazó éves munkaprogram tervezetét.

Az ügynökség a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata részére három hónapon belül véleményt alkothat.

Az ügynökség a Bizottság részére kellő indokolással ellátott véleményt alkot, ha úgy véli, hogy az éves munkaprogram tervezete vagy a tíz évre szóló beruházási terv tervezete nem biztosítja a megkülönböztetésmentességet, a tényleges versenyt és a piac hatékony működését.

²¹ HL L 262., 2006.9.22., 1. o.

2e. cikk

A műszaki és a piaci előírások kidolgozása és értékelése

1. A Bizottság – az ügynökséggel folytatott konzultációt követően, ésszerű határidőn belül – felkérheti a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területeken műszaki és piaci előírások kidolgozására, ha úgy véli, hogy a piac hatékony működése érdekében ilyen előírásokra szükség van.
2. Az ügynökség kellő indokolással ellátott véleményét alkot a Bizottság részére, ha úgy véli, hogy:
 - a) a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata által a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területeken elfogadott valamely műszaki vagy piaci előírás nem biztosítja a megkülönböztetésmentességet, a tényleges versenyt és a piac hatékony működését;
 - b) a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata ésszerű időn belül nem jutott egyetértésre valamely, a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területekre vonatkozó műszaki vagy piaci előírást illetően;
 - c) az átvitelrendszer-üzemeltetők nem követnek valamely, a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata által a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területeken elfogadott műszaki vagy piaci előírást.
3. A Bizottság – saját kezdeményezésére vagy az ügynökség ajánlása alapján – a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területeken iránymutatásokat fogadhat el, ha úgy véli, hogy:
 - a) a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata által a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területeken elfogadott valamely műszaki vagy piaci előírás nem biztosítja a megkülönböztetésmentességet, a tényleges versenyt és a piac hatékony működését;
 - b) a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata ésszerű időn belül nem jutott egyetértésre valamely, a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területekre vonatkozó műszaki vagy piaci előírást illetően;
 - c) az átvitelrendszer-üzemeltetők nem követnek valamely, a Villamosenergia-piaci Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózata által a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt területeken elfogadott műszaki vagy piaci előírást.

Azokat az intézkedéseket, amelyek e rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek kiegészítéssel történő módosítására vonatkoznak, a 13. cikk (2) bekezdésében előírt ellenőrzéssel történő szabályozási eljárással kell elfogadni.
4. A (3) bekezdésben foglalt rendelkezések nem sértik a Bizottság azon jogát, hogy a 8. cikkel összhangban iránymutatásokat fogadjon el, illetve módosítson.

2f. cikk

Konzultációk

1. A Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózata feladatainak ellátásával összefüggésben – különösen a 2c. cikk (1) és (3) bekezdésében előírt műszaki és piaci előírások, valamint éves munkaprogram kidolgozása során – széles körben, kellő időben, nyitott és átlátható módon konzultál a piac megfelelő szereplőivel; a konzultációnak ki kell terjednie az ellátó- és a termelővállalkozásokra, a fogyasztókra, a rendszerhasználókra és az elosztórendszer-üzemeltetőkre, ideértve a megfelelő (ágazati) szövetségeket, a műszaki testületeket és az érdekeltet tömörítő platformokat is.
2. Az (1) bekezdésben felsorolt kérdésekkel kapcsolatos valamennyi dokumentumot és az ülések jegyzőkönyvét a nyilvánosság elé kell tární.
3. A 2c. cikk (1) és (3) bekezdésében előírt éves munkaprogram, illetőleg műszaki és piaci előírások elfogadását megelőzően a Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózata beszámol a konzultáció során hozzá beérkezett észrevételekről, valamint arról, hogy ezeket az észrevételeket hogyan vette figyelembe. Ha az észrevételeket nem vette figyelembe, azt köteles megindokolni.

2g. cikk

Költségek

A Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózatánál a 2a–2h. cikkben előírt feladatkörének elvégzésével összefüggésben felmerülő költségeket az átvitelirendszer-üzemeltetők viselik, és ezeket a költségeket a tarifák kiszámítása során figyelembe kell venni.

2h. cikk

Az átvitelirendszer-üzemeltetők regionális együttműködése

1. Az átvitelirendszer-üzemeltetők a Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózatán belül, a 2c. cikk (1) bekezdésében előírt feladatokhoz való hozzájárulás céljából regionális együttműködést alakítanak ki. Ennek keretében különösen két évente regionális beruházási tervet tesznek közzé, és a regionális beruházási terv alapján beruházási döntéseket hozhatnak.

A regionális beruházási terv nem lehet ellentétes a 2c. cikk (1) bekezdésének c) pontjában előírt tíz évre szóló beruházási tervvel.

2. Az átvitelirendszer-üzemeltetők a hálózat optimális üzemeltetése érdekében elősegítik operatív megegyezések létrehozását, továbbá elősegítik az energiatározók kialakítását, a határkeresztező kapacitás implicit aukciókon történő felosztását,

valamint a kiegyenlítő és a tartalék energiával összefüggő mechanizmusok integrálását.

3. A Bizottság meghatározhatja az egyes együttműködési struktúrák tevékenységének területi hatályát. Ezt az intézkedést, mivel e rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek kiegészítéssel történő módosítására vonatkozik, a 13. cikk (2) bekezdésében előírt ellenőrzéssel történő szabályozási eljárással kell elfogadni.

A Bizottság ebből a célból konzultálhat a Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózatával és az ügynökséggel.”

- (4) Az 5. cikk a következőképpen módosul:

(a) A cím helyébe a következő szöveg lép: „Információs szolgáltatás”.

(b) A szöveg a következő (4), (5) és (6) bekezdéssel egészül ki:

„4. Az átvitelirendszer-üzemeltetők kötelesek releváns adatokat közzétenni az előre jelzett és a tényleges keresletről, a termelési és a terhelést befolyásoló eszközök rendelkezésre állásáról és tényleges kihasználtságáról, a hálózat és a rendszerösszekötők rendelkezésre állásáról és kihasználtságáról, valamint a kiegyenlítő és a tartalékkapacitásról.

5. Az érintett piaci résztvevők kötelesek a megfelelő adatokat az átvitelirendszer-üzemeltetők rendelkezésére bocsátani.

6. Azok a termelővállalatok, amelyek – akár tulajdonosként, akár üzemeltetőként – legalább egy olyan termelési eszközzel rendelkeznek, amelynek beépített teljesítménye legalább 250 MW, üzemenkénti és óránkénti bontásban, öt évre visszamenőleg folyamatosan hozzáférhetővé teszik a nemzeti szabályozó hatóság, a nemzeti versenyhatóság és a Bizottság számára azokat az adatokat, amelyek alapján ellenőrizhető a teherelosztásra vonatkozó valamennyi operatív döntésük, valamint az áramtözsdeken, a rendszerösszekötő kapacitásra vonatkozóan lefolytatott aukciókon, a tartalékpiacon és a tőzsdén kívüli ügyletek piacán tanúsított ajánlattételi viselkedésük. Az üzemenkénti és óránkénti bontásban tárolandó információknak tartalmazniuk kell legalább – egyrészt az ajánlattétel időpontjára, másrészt a villamos energia előállításának időpontjára vonatkozóan – a rendelkezésre álló termelési kapacitásra és a lekötött tartalékokra vonatkozó adatokat, ideértve a lekötött tartalékok üzemenkénti felosztását is.”

- (5) A 6. cikk (6) bekezdése helyébe a következő szöveg lép:

„6. A rendszerösszekötő kapacitás felosztásából származó bevételeket a következő célokra kell felhasználni, a következő elsőbbségi sorrend szerint:

(a) a lekötött kapacitás tényleges rendelkezésre állásának biztosítására;

(b) a rendszerösszekötő kapacitás fenntartására vagy növelésére fordított hálózati beruházásokra.

Ha a bevételeket nincs mód az első albekezdés a) és b) pontjában meghatározott célokra felhasználni, akkor külön számlán kell őket tartani mindaddig, amíg ezekre a

célokra fel nem használhatók. Független rendszerüzemeltető esetében az a) és a b) pont alkalmazása után fennmaradó bevételeket a független rendszerüzemeltető köteles külön számlán tartani mindaddig, amíg az első albekezdés a) és b) pontjában meghatározott célokra fel nem lehet őket használni.”

- (6) A 7. cikk helyébe a következő szöveg lép:

„7. cikk

Új rendszerösszekötők

1. A tagállamok közötti új egyenáramú rendszerösszekötők kérelemre, korlátozott időtartamra mentesíthetők az e rendelet 6. cikkének (6) bekezdésében, valamint a 2003/54/EK irányelv 8. cikkében, 20. cikkében, illetőleg 23. cikkének (2), (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezések alól, a következő feltételek mellett:
 - (a) a beruházásnak fokoznia kell a versenyt a villamosenergia-ellátás terén;
 - (b) a beruházás kockázatának akkorának kell lennie, hogy a beruházás nem valósulna meg a mentesség nélkül;
 - (c) a rendszerösszekötőnek olyan természetes vagy jogi személy tulajdonában kell állnia, aki vagy amely legalább jogi formájában független azoktól a rendszerüzemeltetőktől, amelyek hálózataiban a rendszerösszekötő megépül;
 - (d) a rendszerösszekötő használóira díjat kell kiróni;
 - (e) a 96/92/EK irányelv 19. cikke szerinti részleges piacnyitás óta a rendszerösszekötő tőke- vagy üzemeltetési költségének semmilyen része sem térülhetett meg a rendszerösszekötő által összekapcsolt átviteli vagy elosztóhálózatok használati díjainak egyetlen eleméből sem;
 - (f) a mentesség nem károsíthatja a versenyt és a villamos energia belső piacának hatékony működését, sem azon szabályozott rendszer hatékony működését, amelyhez a rendszerösszekötő kapcsolódik.
2. Kivételes esetekben az (1) bekezdést váltóáramú rendszerösszekötőkre is alkalmazni kell akkor, ha a szóban forgó beruházás költsége és kockázata különösen nagy azokhoz a költségekhez, illetve kockázatokhoz képest, amelyek az egymással szomszédos országos átviteli hálózatok váltóáramú rendszerösszekötővel történő összekapcsolásához rendes körülmények között társulnak.
3. Az (1) bekezdést meglévő rendszerösszekötők kapacitásának jelentős növelése esetén is alkalmazni kell.
4. Az ügynökség – eseti elbírálás alapján – dönthet az (1), a (2) és a (3) bekezdésben előírt mentességek megadásáról. A mentesség vonatkozhat az új rendszerösszekötő vagy a meglévő, jelentősen megnövelt kapacitású rendszerösszekötő teljes kapacitására vagy annak egy részére.

A mentesség megadásával kapcsolatos döntés meghozatalakor eseti alapon meg kell fontolni, hogy a mentesség időtartamát és a rendszerösszekötőhöz való megkülönböztetésmentes hozzáférést nem szükséges-e feltételekhez kötni. Az ezekre a feltételekre vonatkozó döntések meghozatalakor figyelembe kell venni különösen a kiépítendő új kapacitást vagy a meglévő kapacitás módosítását, a projekt időhorizontját és a nemzeti sajátosságokat.

A mentesség megadása előtt az ügynökség dönt a kapacitással való gazdálkodás és a kapacitásfelosztás szabályairól és mechanizmusairól. Az ügynökség megköveteli, hogy a szűk keresztmetszet kezelésére vonatkozó szabályok tegyék kötelezővé a kihasználatlan kapacitás piacra vitelét, továbbá megköveteli, hogy a létesítmény használói legyenek jogosultak a részükre lekötött kapacitással a másodlagos piacon kereskedni. Az e cikk (1) bekezdésének a), b) és f) pontjában foglalt feltételek értékelése során az ügynökség figyelembe veszi a kapacitásfelosztási eljárás eredményeit.

A mentesség megadásáról szóló határozatot – ideértve a második albekezdésben említett feltételek esetleges alkalmazását is – kellően meg kell indokolni, és közzé kell tenni. Az ügynökség köteles konzultálni az érintett szabályozó hatóságokkal.

5. Az ügynökség másolatban minden egyes mentességi kérelmet a beérkezést követően haladéktalanul megküld a Bizottságnak. A meghozott határozatról az ügynökség haladéktalanul értesíti a Bizottságot, és megküld a Bizottságnak minden, a határozat szempontjából lényeges információt. Ezek az információk összesítve is megküldhetők a Bizottságnak oly módon, hogy a Bizottság kellően megalapozott döntést hozhasson. Ezeknek az információknak ki kell terjedniük különösen:

a) azokra a részletes indokokra, amelyek alapján az ügynökség a mentességet megadta, ideértve a mentesség szükségességét megalapozó pénzügyi információkat is;

b) a mentesség megadásának a versenyre és a belső villamosenergia-piac tényleges működésére kifejtett hatásáról elkészített elemzésre;

c) a mentesség időtartamának indoklására, valamint annak okaira, hogy a mentesség miért a kérdéses rendszerösszekötő teljes kapacitásának adott hányadára vonatkozik;

d) az érintett szabályozó hatóságokkal lefolytatott konzultáció eredményére.

6. Az értesítés beérkezésétől számítva két hónapon belül a Bizottság dönthet úgy, hogy felszólítja az ügynökséget a mentességet megadó határozat módosítására vagy visszavonására. A határidő az értesítés átvételét követő napon kezdődik. A két hónapos határidő további két hónappal meghosszabbítható, ha a Bizottság a döntés meghozatalához további információkat kér. Ez utóbbi határidő az e további információk hiánytalan átvételét követő napon kezdődik. A két hónapos határidőt a Bizottság és az ügynökség közösen is meghosszabbíthatja. Ha a kért információkat az ügynökség a felkérésben kitűzött határidőn belül nem küldi meg, akkor úgy kell tekinteni, hogy az ügynökség az értesítést visszavonta, kivéve abban az esetben, ha a lejárat előtt a határidőt a Bizottság és az ügynökség közösen meghosszabbította, továbbá akkor, ha az ügynökség kellő indokolással ellátott nyilatkozatban akként tájékoztatta a Bizottságot, hogy álláspontja szerint az értesítés teljes volt.

A mentességet megadó határozat módosítására vagy visszavonására felszólító bizottsági döntésnek az ügynökség köteles négy héten belül eleget tenni, és erről tájékoztatni a Bizottságot.

A Bizottság köteles megőrizni az üzleti szempontból érzékeny információk titkosságát.

A mentességet megadó határozat bizottsági jóváhagyása az elfogadást követően két év elteltével hatályát veszti, ha a rendszerösszekötő megépítése eddig az időpontig nem kezdődött meg, illetőleg az elfogadást követően öt év elteltével hatályát veszti, ha a rendszerösszekötő eddig az időpontig nem állt üzembe.

7. A Bizottság az (1) bekezdésben előírt feltételek alkalmazásáról, valamint a (4) és az (5) bekezdés alkalmazása céljából követendő eljárásról iránymutatásokat fogadhat el. Ezt az intézkedést, mivel e rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek kiegészítéssel történő módosítására vonatkozik, a 13. cikk (2) bekezdésében előírt ellenőrzéssel történő szabályozási eljárással kell elfogadni.”
- (7) A rendelet a következő 7a. cikkel egészül ki:

„7a. cikk

Kiskereskedelmi piacok

A regionális és közösségi szintű, jól működő, átlátható, határokon átnyúló kiskereskedelmi piacok kialakulásának elősegítése érdekében a tagállamok gondoskodnak azon feladat- és felelősségi körök meghatározásáról, amelyekkel az átvitelrendszer-üzemeltetők, az elosztórendszer-üzemeltetők, az ellátóvállalkozások, a fogyasztók, valamint szükség szerint más piaci résztvevők a szerződéses feltételekkel, a fogyasztókkal szembeni kötelezettségekkel, az adatcsere- és az elszámolási szabályokkal, az adatok feletti tulajdonjoggal és a mérési felelősséggel összefüggésben rendelkeznek.

Ezeket a szabályokat nyilvánosságra kell hozni, kidolgozásuk során a fogyasztókhöz való hozzáférés határokon átnyúló összehangolására kell törekedni, és ezekkel a szabályokkal kapcsolatban a szabályozó hatóságokat felülvizsgálati jogkörrel kell felruházni.”

- (8) A 8. cikk helyébe a következő szöveg lép:

„8. cikk

Iránymutatások

1. A 3. és a 4. cikkben előírt elvekkel összhangban az átvitelrendszer-üzemeltetők közötti ellentételezések mechanizmusára vonatkozó iránymutatásokban a szükségesnek ítélt terjedelemben rendelkezni kell:
- a) a határkeresztező áramlásért ellentételezés fizetésére kötelezett átvitelrendszer-üzemeltetők megállapítására szolgáló eljárás részleteiről,

ideértve a határkeresztező áramlás kiinduló, illetve célországainak átvitelirendszer-üzemeltetői közötti megosztás szabályait is, összhangban a 3. cikk (2) bekezdésével;

- b) a követendő fizetési eljárás részleteiről, ideértve annak meghatározását is, hogy mely időszakra vonatkozóan kell először ellentételezést fizetni, összhangban a 3. cikk (3) bekezdésének második albekezdésével;
- c) a 3. cikk alapján ellentételezésre jogosító fogadott határkeresztező áramlás mennyiségének kiszámítására és jellegének meghatározására szolgáló módszertan, valamint a más tagállamok átviteli hálózataiból eredő és/vagy ott végződő áramlás nagyságának meghatározására szolgáló módszertan részletes meghatározásáról, összhangban a 3. cikk (5) bekezdésével;
- d) a határkeresztező áramlás fogadásának költségei és hasznai kiszámítására szolgáló módszertan részletes meghatározásáról, összhangban a 3. cikk (6) bekezdésével;
- e) az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti ellentételezés mechanizmusa vonatkozásában az Európai Gazdasági Térségen kívüli országokból eredő, illetve ott végződő villamosenergia-áramlások kezelésének módjáról;
- f) az egyenáramú rendszerösszekötővel összekapcsolt országos rendszerek részvételéről, összhangban a 3. cikkel.

2. Az iránymutatásokban olyan szabályok is megállapíthatók, amelyek az országos díjszabások alapján a termelőkre és a fogyasztókra (a terhelésre) rótt díjak megállapítására alkalmazott alapelvek fokozatos összehangolását eredményezik, ideértve az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti ellentételezés mechanizmusának a nemzeti hálózati díjakban történő megjelenítését, valamint a megfelelő és hatékony területi jelzéseket is, összhangban a 4. cikkben megállapított elvekkel.

Az iránymutatásokban rendelkezni kell európai szintű, megfelelő és hatékony, összehangolt területi jelzésekről.

Az e téren végzett harmonizáció semmilyen körülmények között sem akadályozhatja a tagállamokat olyan mechanizmusok alkalmazásában, amelyek a területükön a fogyasztókra (a terhelésre) rótt hozzáférési díjak összehasonlítható voltát biztosítják.

3. Az e rendelet céljainak eléréséhez szükséges mértékű harmonizáció minimális szintjének biztosítása érdekében, a szükségesnek ítélt körben a következő kérdésekről is iránymutatásokat kell kiadni:

- a) az 5. cikkben előírt elvekkel összhangban az információszolgáltatás részletes szabályairól;
- b) a 7a. cikkben a kiskereskedelmi piacokkal kapcsolatban előírt rendelkezések részletes alkalmazásáról;
- c) az átvitelirendszer-üzemeltetők és fogyasztók közötti jogviszonyt meghatározó részletes kapcsolódási szabályokról;

- d) az együttműködtethetőség részletes szabályairól;
 - e) a villamos energia kereskedelmére vonatkozó részletes szabályokról;
 - f) a kiegyenlítő piac és a tartalékenergia-piac további integrálása céljából a kiegyenlítésre és a tartalék energiára vonatkozó részletes szabályokról;
 - g) a beruházásösztönzés részletes szabályairól, ideértve a területi jelzéseket is;
 - h) a 2c. cikk (3) bekezdésében felsorolt kérdéskörök részletes szabályairól.
4. Az országos rendszerek közötti rendszerösszekötők rendelkezésre álló átviteli kapacitásának felosztására és kezelésére vonatkozó iránymutatásokat a melléklet állapítja meg.

5. A Bizottság jogosult iránymutatásokat elfogadni az (1)–(3) bekezdésben felsorolt kérdéskörökben. A Bizottság – az 5. és a 6. cikkben előírt elvekkel összhangban – jogosult módosítani a (4) bekezdésben meghatározott iránymutatásokat különösen azzal a céllal, hogy részletes iránymutatást fogalmazzon meg a gyakorlatban alkalmazott valamennyi kapacitásfelosztási módszerre vonatkozóan, illetőleg gondoskodjon arról, hogy a szűk keresztmetszetek kezelésére alkalmazott mechanizmusok a belső piac célkitűzéseivel összhangban fejlődjenek. E módosítás alkalmával az alkalmasnak ítélt körben közös szabályokat kell megállapítani a hálózat használata és üzemeltetése során az 5. cikk (2) bekezdése értelmében alkalmazandó biztonsági és üzemviteli minimumszabványokra vonatkozóan.

Azokat az intézkedéseket, amelyek e rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek – kiegészítéssel vagy másként történő – módosítására vonatkoznak, a 13. cikk (2) bekezdésében előírt ellenőrzéssel történő szabályozási eljárással kell elfogadni.

Az iránymutatások elfogadása, illetve módosítása alkalmával a Bizottság gondoskodik arról, hogy az iránymutatások biztosítsák, de ne lépjék túl az e rendelet célkitűzéseinek megvalósításához legalább szükséges mértékű harmonizációt.

Az iránymutatások elfogadása, illetve módosítása alkalmával a Bizottság jelzi, hogy milyen lépéseket tett a szóban forgó iránymutatások olyan harmadik országok előírásaival való összehangolása érdekében, amelyek szintén az európai villamosenergia-rendszerhez tartoznak.

Az első elfogadáskor a Bizottság gondoskodik arról, hogy ezek az iránymutatások – egységes intézkedéstervezet formájában – legalább az (1) bekezdés a) és d) pontjában, valamint a (2) bekezdésben előírt kérdésekre kiterjedjenek.”

- (9) A 13. cikk (2) bekezdése helyébe a következő szöveg lép:

„2. Erre a bekezdésre történő hivatkozáskor az 1999/468/EK határozat 5a. cikkének (1)–(4) bekezdését és 7. cikkét kell alkalmazni, a határozat 8. cikkében foglalt rendelkezések figyelembevételével.”

2. cikk

Ez a rendelet *Az Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

az Európai Parlament részéről
az elnök

a Tanács részéről
az elnök